Missgiernings Balk.

1. Cap.

Om smädelse mot GUD, och affall ifrån then rena ewangeliska läran.

1. §. Hwilken som af upsåt, med ord eller skrifter, lastar och smädar GUD, hans heliga ord och Sacramenten; miste lifwet. Sker thet obetänckt, och af hastighet, och ångrar han sig; böte hundrade daler, och afbedje sitt brott offenteliga i Församlingen. Giör han thet annan gång; böte dubbelt. Then, som ej orkar böta, plichte med kroppen, som i Straff Balken sägs.

Ang. kyrkoplikt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 43. (i bih. till denna lagbok).

2. §. Giör någor gäckeri med Gudstiensten, GUDs ord och Sacramenten, af lättsinnighet; böte femtijo daler.

Gör någon i tryckt skrift gäckeri af den allmänna gudstjensten, Guds ord och sakramenten, böte 100 R:dr; och skriften konfiskeras.

Tryckfr. Förordn. d. 16 Juli 1812. §. 3. mom. 3.

3. §. Faller någor af ifrån wår rätta ewangeliska läro, och träder til en wilfarande, och låter han sig icke rätta; tå skal han förwisas Riket, och niute ej arf, eller borgerlig rättighet inom Sweriges Rike, utan han får Konungens nåd, och kommer åter, som i 7. Cap. 4 §. Ärfda Balken sagdt är.

Då någon, som eljest uppför sig stilla, röjer wilsefarande mening om saligheten grund och medel, skall han af presterskapet åtwarnas, innan han tilltalas wid Domstol. K. Stadg. d. 20 Mars 1735.

Åtal i religionsmål af grannlaga beskaffenhet må icke börjas förr än kyrkoherden i församlingen afgifwit sin berättelse om saken, och Just. Kanslers-Embetet sig deröfwer utlåtit. K. Br. d. 15 Dec. 1762.

4. §. Utsprider inländsk eller fremmande man wilfarande lärosats, och, efter warning, thermed ej afstår; warde ock then förwist Riket. Är thes mening sådan, at lärare af then rätta tros bekännelse therom icke äro enige; gänge thermed, som i Kyrkio Ordningen stadgas.

2. Cap.

Om truldom och widskepelse.

1. §. "Hwar som brukar truldom, och skadar annan til "kropp eller egendom, och warder med fulla skäl thertil wun"nen; miste lifwet. Får någor död ther af; tå skal man sieg"las, och kona halshuggas, och i båle brännas. Hafwer man "låtit trulkarl thet göra, eller hulpit til, at then gierning "fullkomna; ware lag samma."

Denna § kommer hädanefter att alldeles till deß werkan upphöra.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

2. §. Far någor med spådom, signeri eller annor widskepelse; böte första gången tijo daler, eller mera, til fyratijo daler, alt som brottet är til, eller sitte i hächte wid watn och bröd. Giör han thet annan gång; böte dubbelt. Söker någor råd eller bot hos signare eller spåmän; böte fem daler, eller mera, til tjugu daler, som brottet är til, eller plichte med fängelse wid watn och bröd.

3. Cap.

Om swordom och sabbatsbrott.

1. §. Brister någor ut i eder och swordom wid Gudstiensten; plichte med fyratijo daler, eller fängelse wid watn och bröd. Giör thet någor in för sittande Rätt; ware bot hälften mindre. Sker thet af öfwerdåd, eller elak wana, i samqwem, krog eller källare, eller offenteliga på almänna gator och platsar; böte fem daler hwarje gång han therföre lagföres. Swär någor eljest af hastighet och lättsinnighet; böte en daler. Warder han tridie gången, eller oftare, thermed funnen; böte fem daler, som förr är sagdt: och gänge af thessa böter hälften til angifwaren, och hälften til the fattiga. Giör någor mened; therom skils i Rättegångs Balken.

2. §. Swär öfwermage; then skal af föräldrarna eller husbondan med ris agas, efter som åldren och wanarten är til. Sker thet oftare; "sättes i stocken wid kyrkiodören."

Försumma föräldrar at aga sina barn för swordom; böte fem daler.

Att stockstraffet blifwit afskaffadt ses af K. Förordn. d. 10 Juni 1841. (wid slutet af 5 kap. S. B.)

3. §. Gör någor föracht af then almänna Gudstienſten, så at han sellan kommer til Kyrkio på Söndagar och Högtidsdagar; är han therföre warnad, som i Kyrkio Ordningen sägs; böte tijo daler. Håller någor sitt husfolk ifrån Kyrkio, således som sagdt är; ware lag samma.

4. §. Kommer någor drucken i Kyrkio, eller ther Gudstienſt hålles, eller eljeſt giör ther oliud och förargelſe; böte tingu fem daler.

Är någon drucken i kyrkan och tillika gör der oljud och förargelse, böte 50 daler; K. Br. d. 17 Aug. 1738; och ädömes äfwen böter för sylleri i allmänhet; K. Förordn. d. 24 Aug. 1813. §. 2; sker det på helgedag, plikte deßutom för sabbatsbrott; K. Förkl. d. 29 Nov. 1823.

Ang. kyrkoplikt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 43. mom. 16. (i bih. till denna lagbok).

5. §. Går man drucken, eller oskriftad, til HErrans heliga Nattward; eller, sedan han af Presten, efter Kyrkio Ordningen, är warnad at hålla sig therifrån; böte femtijo daler.

Ang. kyrkoplikt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 43. mom. 17. (i bih. till denna lagbok).

6. §. Then som begår något brott på Söndagar eller Högtidsdagar, emellan klockan fyra om morgonen, och nijo om aftonen; böte tijo daler för sabbatsbrott, och för giernin-gen särskilt.

7. §. Idkar någor arbete eller handtwerk på theßa dagar; böte tijo daler för sabbatsbrott, utan thet sker til egen, eller annars nödtorft, som upskof ej tola kan.

8. §. Kramlådor, eller andre bodar, skola på Söndagar och Högtidsdagar ej öppnas til salu: mat och dricka må säljas til nödtorft, sedan Gudstienſten är förbi. Ingen hafwe macht på theßa dagar at kiöpslaga i skiep, eller andra farkostar. Bryter någor i theßa fall; böte för sabbatsbrott, som sagdt är. Samma bot ware, ther man företager sig någon resa til lands eller siös i staden eller å landet, förr än Gudstienſten är ändad. Hwar som häst eller båt thertil utleger; böte fem daler. Är någor på resa stadd, ställe sig in til Gudstienſt i then Kyrkio, som wid wägen ligger.

4. Cap.

Om förräderi.

1. §. Förer någor afwog skiöld emot Riket; eller giör någon wåldsgierning å Rikets Konung och Herra, Drotningen, eller theras barn; eller warder tilwunnen at stempla något, antingen med inländsk eller utländsk man, emot Konungen och Riket, til theras skada och förderf; eller söker at förråda Rikets undersåtare, land eller folk, Krigsmacht, Fästningar, Förrådshus, Skiep, och annat slikt: tå bör han, och alle the med honom i samma gierning och upsåt woro, "miſta "högra hand," halshuggas "och steglas;" och gänge theras gods i löst och fast under Kronan. Gitta the ej skada göra; miſte äntå lif, ära och gods.

Den i lagen utsatta skärpning af dödsstraff, medelst högra handens afhuggande samt den döda kroppens stycknings och utsättande på stegel eller förbränning, är afskaffad. K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

2. §. Styrker eller främjer någor sådant förräderi med bref, råd eller hielp; ware lag samma.

3. §. Wet man förrädeliga stemplingar å färde wara, och them ej afwärjer, så mycket han kan och förmår, eller i tid ej uptäcker; ware ock under samma straff.

4. §. Nu hafwer man ej the skiäl, thermed han tiltror sig kunna binda then brotsliga til gierningen eller upsåtet; tå skal han med all warsamhet, och utan at nämna personen, gifwa Konungen, eller någon thes Embetsman, genast redeliga tilkänna alla the omständigheter, som honom kunniga äro, at fahran må förekommas, och stemplingen utletas. Försummar han thet; plichte, efter som hans brott pröfwes wara. Nämner han någon wiß man, och kan then ej öfwertygas; straffes som saken och omständigheterne äro.

5. §. Then, som betrodd är at weta Konungens och Rikets hemliga rådslag eller slut, i the ärender, ther å Rikets wärd och säkerhet ligger, och them uppenbarar; eller gifwer någor utan lof och minne the skrifter ut, som han i thy mål lönliga hålla bör; stånde samma straff, som om förräderi sagdt är.

6. §. Tager några gåfwo eller förläning af fremmande Herrſkap, at främja thes fördel emot Konungens och Rikets bäſta; hafwe förwerkadt lifwet, och thet han nutit. Tager eljeſt Konungens Embetsman gåfwo eller förläning af fremmande Herrſkap, och hafwer ej förut, eller ſtrax therefter, gifwit thet tilkänna, och fått Konungens lof thertil; miſte ära och embete, och hafwe förbrutit thet han fått hafwer.

Detta lagens rum har fått följande tillägg:

Söker eller tager någon Swenſk underſåte tjenſt hos främmande Herrſkap, utan förut erhållet Kongl. Majts i behörig ordning utfärdade tillſtånd dertill, haſwe han för alltid förwerkat den rätt och förmån, ſom Swenſk underſåte tillhörer, ſamt warde anſedd och behandlad ſom utländſk man. Med krigs- och ſjöfolk, arbetare wid bruken och bergwerken, ſamt handtwerksfolk och tjenſtehjon, ſom olofligen utur riket ſig begifwa och tienſt utrikes antaga, förhålles efter hwad författningarne i hwarje händelſe ſärſkildt ſtadga. K. Förordn. d. 16 Juli 1812.

7 §. Ej må några underſåte i Riket låta ſig bruka ſåſom Sändebud ifrån fremmande Herrſkap, eller gå fremmande Sändebud tilhanda, i the ärender, ſom gå thes förrättning an. Bryter några här emot; warde förwiſt Riket, och miſte then rätt och förmon, ſom ſwenſk underſåte tilhörer.

8. §. Söker några, eller låter ſig bruka, at uppenbarliga, eller genom hemlig ſtempling, införa, uphielpa, eller befordra en oinſkränkt enwälds regering här i Riket, eller annat regerings ſätt, än thet Ständerne i Riket faſtſtäldt hafwa; ſtraffes ſåſom Rikets förrädare, och miſte lif, ära, och gods.

5. Cap.

Om then, ſom laſteliga talar å Konungen, eller thes och Rikets Råd.

1. §. "Hwar ſom laſteliga talar, eller ſkrifwer, något "emot Konungen, eller Drotningen, eller then, ſom til Efter"trädare i Regementet förklarad är; warde halshuggen."

Denna § har blifwit ändrad till följande innehåll:

Hwar ſom laſteligen talar eller ſkrifwer något om Konungens perſon eller gerningar, om Drottningen eller om den, ſom till efterträdare på thronen förklarad är, warde halshuggen, eller ſtraffes med fängelſe å fäſtning, från två till tio år, allt efter brottet och omſtändigheterna derwid. K. Förordn. d. 30 Maj 1835.

2. §. Tilwiter några Konungens och Rikets Råd, en eller flera, för embetet ſkul, thet å ära theras går, och gitter thet ej fulltyga; miſte ock lifwet. Talar, eller ſkrifwer, några om them, thet eljeſt ſmädeligit är i och för embetet ſkul; giöre offentelig afbön, och böte femhundrade daler.

Smädliga uttryck i tryckt ſkrift om Rikſens Ständer, eller någon af deras Fördelningar, ſtraffas med 100 Rdrs böter, och ſkriften konfiſkeras. Tryckfr. Förordn. d. 16 Juli 1812. §. 3. mom. 6.

6. Cap.

Om myteri och uproer.

1. §. Hwilken ſom uphißar och ſtyrcker meniga man til olydno mot Konungen, eller then, ſom å Öfwerhetens wägnar binder och befaller; miſte lif ſitt. Kommer ther af uproer; hafwe förwerkadt både lif och gods.

2. §. Samla ſig män tilhopa, och ſätta ſig up emot Konungens, eller thes Befalningshafwandes bud; tå ſtraffes uphofsmannen, ſom förr är ſagdt, och af the andra miſte, efter lott, hwar tiionde man lif ſitt, och plichten the öfrige hwarthera med fyratijo par ſpö, eller en månads hächte wid watn och bröd. Är några mindre delachtig i then gierning; ſtraffes efter omſtändigheterna.

3. §. Nu warder then dräpen, ſom Konungens befalning hade, eller then, ſom wille uproret ſtilla; miſte dräparen "hö"gra hand", och warde halshuggen "och ſteglad", ſå ock alle the, ſom burit hugg och ſlag å then döda. Warder uprorsman dräpen; ligge ogild.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. b. B.

4. §. Bodar några krigsfolk til upbrott, utan Konungens befalning med Råds råde; eller håller thet manſkap ſamman, ſom hemlof fått, at thermed utföra ſkadelig ſtempling, emot Rikets ſäkerhet, eller thes inbyggares frihet: tå ſkal ingen honom i thy mål lyda; och miſte han lif, ära och gods. Nu faller fiende oförtänckt in i landet, och kan ej Konungens

befalning afbidas; tå må wäl manſkap til motwärn upbodas; doch warde thet ſtrax Konungen kungiordt.

5. §. Hwar ſom i ondt upſåt dichtar, eller ſprider kring landet ut, lögner och falſka rychten, the ther röra Rikets ſäkerhet, eller kommer thermed alnänt buller och owäſende åſtad; "miſte lifwet, eller" ſtraffes med landsflycht, ſpö, eller fängelſe, efter ſom brottet är til.

Den med citat. tecken utmärkta ſtraffbeſtämmelſen är upphäfwen, ſå att endaſt ſtraffet med landsflykt, ſpö eller fängelſe tillämpas.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

7. Cap.

Om falſka myntare.

1. §. Falſkar then mynt, ſom myntning förtrodd är; miſte ära och lif, och fylle ſkadan af gods ſitt. Slår eller giuter annar man falſkt mynt; ware ärelös, och ſtraffes med fyratijo par ſpö, eller en månads fängelſe wid watn och bröd, och arbete ſedan try åhr wid Kronones fäſtning eller ſmidja; gälde ock åter ſkadan, ther han någon thermed bedragit. Samma lag ware om then, ſom thertil rådt eller hulpit, ſå at gierningen theraf ſkedd är.

Jemför anm. wid näſtföli. kap. 2 §.

2. §. Pränglar någor ut thet mynt, han wet falſkt wara, äntå at han til myntningen ej rådt, eller hulpit; fylle ſkadan, och plichte med fängelſe wid watn och bröd, eller med ſpö eller ris, efter ſom bedrägeriet är til.

Jemför anm. wid näſtföli. kap. 2 §.

3. §. Warder någor med falſkt mynt bedragen, och äntå han ſådant märkt, gifwer thet ſedan til en annan ut; plichte med fängelſe efter omſtändigheterna, och rätte ſkadan up.

4. §. Klipper någor mynt, ehwad ſlag thet helſt är, eller thet eljeſt på hwarjehanda ſätt ſwikeliga minſkar; miſte äran, och plichte med fiorton par ſpö, ellofwa par ris, eller flera, eller med bächte wid watn och bröd, alt efter ſom brottet är til, och gälde ſkadan åter.

Att guld- ſilfwer och kopparmynt nu är fritt till ut- och införſel, inhemtas af Tull-Tar. d. 30 Juni 1835.

8. Cap.

Om then, ſom förfalſkar och miſsbrukar annars namn och ſkrifter.

1. §. Brukar någor falſkeliga Konungens namn eller inſegel, ſig til nytto, eller annan til ſkada; miſte äran, och ſtraffes thertil man med tretijo tu par ſpö, och qwinna med tiugu fyra par ris, eller tiugu fyra dagars fängelſe wid watn och bröd, äntå at ingen ſkada theraf följer. Sker thet med Konungens Befalningshafwandes, eller någon Rätts namn, eller inſegel; ware ock ärelös, och plichte man med aderton par ſpö, och qwinna med fiorton par ris, eller ſexton dagars fängelſe wid watn och bröd. Bedraga the ſig thermed gods eller penningar til; ſkände ock tiufsrätt.

2. §. Hwar ſom förfalſkar Rättens domböcker, tänkeböcker eller ſkrifter, eller Kronones räkenſkaper och handlingar, ſom til almän nytto och rättelſe äro; warde ſtäld i halsjärn wid en påla, och plichte med arbete wid Konungens Slott eller Fäſtning på wißa år, eller hela ſin lifstid, ſom gierningen är til.

Den ſom förfalſkar, förändrar eller eftergör en Bankens eller Riksgälds-Kontorets ſedel, eller i ett ſådant brott deltager, miſte äran och warde hängd.

K. Förordn. d. 2 Maj 1747, och d. 5 Juni 1792, jemf. med K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 13.

Den ſom en ſådan ſedel, den han wet falſk wara, för waror eller penningar utpränglar, ſkall wara ärelös, ſtå två timmar i halsjern, ſamt dereſter ſtraffas med 40 par ſpö, eller en månads fängelſe wid watten och bröd, och ſedan arbeta tre eller flera år på fäſtning, allt efter omſtändigheterna; erſätte ock all ſkada. Låter ſig någon till utprängling bruka, men det yppas innan ſkada ſkett, warde ändå ärelös, ſtände en timme i halsjern och ſtraffes med 30 par ſpö, eller 24 dagars fängelſe wid watten och bröd.

K. Förordn. d. 10 Dec. 1741. §. 1. och d. 10 Sept. 1823.

3. §. Utplånar, tilſätter, eller förandrar någor annars namn, eller inſegel, eller på annat ſätt förfalſkar böcker, räkningar, förſkrifningar, bref, och andra ſkrifter, eller ſönderrifwer och förbränner them, och ſkrifwer andra i ſtället, at thermed ſkada göra; miſte äran, och böte fyratijo daler, gäl-

de ock ſkadan åter. Giör han thet i embetes ärender; ligge i twéböte.

4. §. Bryter någor up annars mans bref, läſer, eller gifwer annan at läſa, uppenbarar och utſprider thet, ſom ſkrifwit är, och ſöker ther med hans ſkada och neſa, ſom thet rörer; böte tiugu daler, eller mera, och ware ther til ärelös, om brottet thet förtienar.

Ang. ſtöld ur bref, ſe K. Förordn. d. 21 Mars 1835. (wid 40 kap. 6 §. denna Balk).

9. Cap.

Om twegifte.

1. §. Går man eller huſtru från ſin laggifta maka, och låter ſig wiga med annan, then ogift är; "hafwe then twe-"gifte förwerkadt lif ſitt", och then, ſom förr icke gift war, ſtraffes med fyratio par ſpö, tretijo par ris, eller en månads fängelſe wid watn och bröd, om then förras ächtenſkap honom, eller henne, förr kunnigt war. Hafwa the ej beblandat ſig med hwar annan; böte then twegifte åttatijo daler, och then andre fyratijo daler.

I ſtället för de här med citat. tecken utmärkta orden, lyder ſtraffbeſtämmelſen för den twegifte numera ſålunda: **ſtraffes den twegifte med högſta kroppsplikt, och ſedan förſändes till någon Kronans fäſtning eller tukthus, att der ett eller twenne år i förwar hållas, med eller utan arbete, efter omſtändigheterna,**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Ang. kyrkoplikt och enſkilt ſkrift, ſe K. Förklar. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 13. (i bih. till denna lagbok).

2. §. Trolofwar ſig laggift man, eller huſtru, med annan; böte then gifte ſextijo daler. Beblanda the ſig efter fäſtning med hwar annan; tå ſtraffes then gifte med fyratijo par ſpö, tretijo par ris, eller en månads fängelſe wid watn och bröd. Samma ſtraff ware, ther then, ſom af Domaren är förklarad för någons maka, låter wiga ſig med annan. Hafwer then andre ther af wetat; ſtraffes med tiugu try par ſpö, aderton par ris, eller tiugu dagars fängelſe wid watn och bröd.

Ang. enſkilt ſkrift; ſe anm. wid ſlutet af 53 kap. d. B.

10. Cap.

Om tidelag.

1. §. Hwar ſom hafwer tidelag med ſä, eller andra oſkäliga diur; then ſkal halshuggas, "och i båle brännas", warde ock ſamma diur tillika dödadt och brändt.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

Jemf. K. Br. d. 12 Juli 1750 (wid 24 kap. 5 §. R. B.)

2. §. Nu kan någor ej bindas til ſielfwa gierningen; men finnes hafwa haft fullt upſåt, och warit beredd en ſådan ſyggelſe at fullborda: tå ſkal han arbeta i halsjärn halft åhr eller mera, efter ſakens omſtändigheter.

11. Cap.

Om mordbrand.

1. §. Sätter man eld med wilja å Konungens hus, Slott och Fäſte, Skiep, Kruthus, Förrådshus, Tyghus, eller annat ſådant; "miſte högſtra hand, och" warde halshuggen, "och i båle bränd"; fylle ock ſkadan, ther han gitter. Hwar ſom thet binder, ther til råder eller hielper, ſå at gierningen theraf ſker; ſtånde ſamma ſtraff.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

2. §. Sätter någor upſåteliga eld i annars mans gård, och bränner ther up hus, ett eller flera; warde halshuggen, och ſkadan gäldes af gods hans. Brinner folk inne, eller warder dödadt; "miſte mordbrännaren ther til högra hand ſin."

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

3. §. Tänder någor af arghet eld å uthus, ſkog, ſädesſtack, hö eller halmſtack, ſom långt ifrån gården äro; ſtraffes med fyratijo par ſpö, tretijo par ris, eller en månads fängelſe wid watn och bröd, fylle ock ſkadan.

4. §. Warder mordbrännare i then gierning gripen; ſtraffes med tiugu try par ſpö, aderton par ris, eller tiugu dagars fängelſe wid watn och bröd, äntå at ingen ſkada ſker.

12. Cap.

Om mord och nidingswerk.

1. §. Dräper man, eller qwinna, annan försäteliga och i löndom; warde mördaren halshuggen, "mannen steglad, och "qwinnan i båle bränd."

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

2. §. Samma lag ware om then, som dräper öfwermaga mindre än tolf åhr, eller någon sofwande, simmande, badande, eller then i sådant tilstånd och ärende stadd är, at han sig ej wärja kan. Slår eller sårar man honom; ligge i tweböte.

3. §. Tager man annan fast med wåld, rifwer ut ögon, eller slår ut tänder, skär af tungan, näsan, eller annan lem; hafwe förwerkadt lif sitt.

13. Cap.

Om then, som förgiör sig sielf.

1. §. Dräper eller förgiör någor sig sielf; tå må thes kropp af then, som honom finner, oförwit uptagas, och affides läggas: pröfwar Domaren sedan, at han med wilja sig förgiordt; tå skal en sådan sielfspilling af skarprättaren til skogs föras, och i jord gräfwas. Finnes thet i hufwudswaghet, raseri, eller annor sådan wända skedt wara; tå må han af annat folk handteras, och begrafwas.

2. §. Kan någor frälsa hans lif, som sig sielf uphängdt hafwer, eller å annat sätt sig förgiöra wil, och frälsar honom ej; plichte efter omständigheterna.

3. §. Finnes någor ligga död, och wet ingen, huru han omkommen är; then må ärliga begrafwas. Hafwer han fördt ett ogudachtigt lefwerne; warde tå i Kyrkiogård affides lagd.

Jemför 28 kap. 6 §. d. B.

Den, som så omättligt förtär starka drycker att han deraf dör, skall i tyshet begrafwas. K. Förordn. d. 24 Aug. 1813. §. 5.

4. §. Nu kan så hända, at then sig sielf förgiöra wil, ej får död theraf; plichte med fängelse wid watn och bröd, spö eller ris, efter omständigheterna.

5. §. Bekänner någor falskeliga, thet han sådan gierning giordt, som dödsstraff förtienar; ware lag samma.

Uppgifwer en för brott häktad person att han föröfwat mißgerning, för hwilken han ej är tilltalad, och sådan uppgift, efter warning, fortsätter, plikte, om uppgiften warit falsk, med fängelse wid watten och bröd, efter omständigheterna. K. Förordn. d. 1 Mars 1830.

14. Cap.

Om dråp å föräldrar, barn, och syskon; så ock ther någor slår, eller oqwädar, sina föräldrar.

1. §. Dräper fader, eller moder, med wilja och stadgadt råd, barn sitt; eller dräper barn fader sin, eller moder; man hustrun, eller hustru man sin; "miste högra hand, och" halshugges, "mannen warde steglad, och qwinnan bränd i båle." Dräper någor sin stiuffader, eller stiufmoder; swärfader, eller swärmoder; stiufswärfader, eller stiufswärmoder; eller dräpa the stiufbarn, eller måg sin; broder, eller syster, hwar annan: the skola halshuggas, "mannen sieglas, och qwinnan i båle brännas."

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

Den som dräper, slår eller oqwädar sin faderfader, fadermoder, moderfader eller modermoder, eller deras föräldrar eller förfäder i rätt uppstigande skyldskap, skall undergå lika straff med hwad lagen för sådane brott mot fader och moder utsätter. K. Br. d. 17 Juli 1795.

2. §. Slår barn sin egen fader, eller moder; miste lifwet, eller straffes med fyratijo par spö, tretijo par ris, eller en månads fängelse wid watn och bröd, efter omständigheterna. Slår någor sin stiuffader, eller stiufmoder; swärfader, eller swärmoder; stiufswärfader, eller stiufswärmoder; böte hundrade daler.

Se K. Br. d. 17 Juli 1795. (wid näst föreg. §.)

Den som slår egna föräldrar, och ej mister lifwet, skall, utom det här stadgade straffet, undergå uppenbar kyrkoplikt.

K. Br. d. 28 Febr. 1793.

3. §. Fäller barn smädeord emot fader, eller moder; straffes med tiugu try par spö, aderton par ris, eller tiugu dagars fängelse wid watn och bröd. Sker thet emot stiufföräldrar, eller swärföräldrar; böte femtijo daler. Gióre ock i alla theßa mål offentelig afbön.

Den, som smädar egna föräldrar, dömmes, utom det stadgade straffet, äfwen till uppenbar kyrkoplikt. K. Br. d. 28. Febr. 1793.

15. Cap.

Om dråp, hugg och slag, å husbonda eller förman; så ock oqwädins ord emot them.

1. §. Dräper tienstehion med wilja sin rätta husbonda, eller matmoder; miste "hand och" hufwud, "och warde thertil "man steglad, och qwinna i båle bränd."
Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

2. §. Bär någor upsåteliga hugg och slag å sin husbonda, eller matmoder, äntå at han eller hon ej theraf död liuter; straffes med tretijo tu par spö, tiugu fyra par ris, eller tiugu fyra dagars fängelse wid watn och bröd. Sker thet af hastigo mode; straffes tå med aderton par spö, fiorton par ris, eller sexton dagars fängelse wid watn och bröd.

Då enskilte tjenare, landtbönder eller torpare, hwilka med arbete eller dagswerken betjena, sätta sig för husbonden eller matmodren i försåt, ehwar det helst är, att dem skada göra till lif eller lem, och sarga dem eller slå blånad eller blodwite, skola sådane straffas med trettiotwå par spö, tjugufyra par ris, eller tjugufyra dagars fängelse wid watten och bröd, samt derjemte arbeta på fästning twå eller flera år, efter brottets beskaffenhet. K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

3. §. Fäller tienstehion oqwädins ord emot them; böte fyradubbelt emot thet, som i lagen om oqwädins ord stadgadt är.

4. §. Sätter sig tienstehion up emot them, med hot, eller wanwördiga ord, eller åthäfwor; plichte med fängelse på wiß tid, efter som saken är til.

5. §. Hwilken som dräper sin förman, then som satt är i husbondans ställe; gifwe lif för lif, "mannen skal s'eglas, "och qwinnan i båle brännas."
Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

6. §. Slår någor sin förman, eller then i husbondans ställe är; böte fyradubbla böter.

7. §. Fäller man oqwädins ord emot them; böte tredubbla böter. För hot och wanwördnad, böte fem daler, eller mera, som saken är til.

8. §. Ryttare, kneckt, eller båtsman, som slår, eller mißfirmar, sin rusthållare, eller rotebonda, eller hans hustru; eller barn eller legohion för theras föräldrars eller husbondas skul; ligge i tweböte, och gälde skadan åter.

9. §. I alla theßa mål skal then brotslige giöra offentelig afbön, tå han ej lif mister.

16. Cap.

Om barnamord.

1. §. "Kona, som af oloflig beblandelse warder hafwan-"de, och thet ej uppenbarar förr födslen, söker enslighet wid "sielfwa födslen, och therefter lägger fostret å lön; hon skal "halshuggas och i båle brännas, ehwad hon föregifwer fostret "wara dödt födt, eller ej fullgångit. Warder thet genast fram-"skaffadt, och pröfwas thet ej fullgångit wara, eller finnes ej "något wåldsamt tekn ther å; tå straffes modren med ris, fän-"gelse, eller arbete: plichte och thertil för lägersmålet."
Detta lagens rum är sålunda ändradt:

Kona, som af oloflig beblandelse warder hafwande och det ej uppenbarar före födslen, söker enslighet wid sielfwa födslen och derefter, **uti fullt uppsåt att fostret lifwet afhända**, lägger det å lön, eller thy afdagatager; hon skall halshuggas. Nu kan så hända att foster af grof förseelse och wangömmo, **utan uppsåt** att dräpa eller befunnet wåldsamt tecken, ljuter döden och å lön lägges; straffes ifrån tjugu och tjugufyra par ris till och med högsta kroppsplikt samt fängelse och arbete å tukthus i tu eller flera år, efter omständigheterna.
K. Förordn. d. 20 Jan. 1779, jemf. med K. Förordn. d. 10 Juni 1841. (anmärkt wid 4 kap. 1 §. d. B.)

Att den brottsliga, som efter sednare mom. i denna § dömmes till ris och tukthus, äfwen bör undergå uppenbar kyrkoplikt, stadgar
K. Rescr. till Götha HofR. d. 12 Okt. 1787.

Den som till barnamord rådt och hulpit, så att det derigenom skett, skall mista lifwet. Om husbönder och matmödrar samt anhörige och hussolk eller andre, som hafwa kunskap om någon med barn rådd qwinnas tillstånd, sin skyldighet eftersätta i att det upptäcka eller i att hindra henne i enslighet framföda sitt foster, anses de och straffas efter 61 kap. d. B. K. Förbud. d. 12 Juli 1750.

2. §. "Nu hafwer sådan kona haft mißfödsel, som af "wådeligt fall, eller annor händelse timad är, och hafwer hon "ej lagdt fostret å lön, utan thet genast uppenbaradt, och git-"ter wisa orsak til mißfödslen; plichte tå för lägersmålet allena."
Denna § är sålunda ändrad:

Omkommer foster af mindre försigtighet eller tillfälliga händelser, och af qwinnan sjelf genast uppenbaras, eller sker werklig mißfödsel, eller

ock synligt ofullgånget foster å lön lägges; straffes den brottsliga med böter, eller deremot swarande kroppsplikt, i mån af brottets beskaffenhet.
K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Ang. enskilt skrift, se anm. wid 53 kap. 1 §. d. B.

3. §. Förgiör, eller fördrifwer, kona sitt foster; miste lifwet. Samma lag ware om then, som thertil råder och hielper.

4. §. Hafwer någor sökt at fördrifwa fostret, äntå at ingen werkan ther å följde; böte hundrade daler, eller plichte med kroppen.

5. §. Wräker kona sitt foster ut å mark, eller gato, så at thet af hunger, kiöld, eller annor händelse dör; hafwe förwerkadt lifwet. Warder fostret med lif uptagit, men lider theraf til sin helso; straffes kona med ris. Får thet ej skada theraf; plichte hon äntå med fängelse på wiß tid, efter omständigheterna.

Widare föreskrifter till förekommande af barnamord lemnar
K. Br. d. 17 Okt. 1778.

17. Cap.

Om förgiörning genom förgift, eller annorledes.

1. §. Hwar som annan med förgift, eller thylikt, upsåteliga förgiör; then skal halshuggas, "mannen steglas, och "qwinnan i båle brännas." Följer ej död af sådan förgiörning; miste äntå lifwet.
Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

2. §. Samma lag ware om then, som å hwarjehanda sätt förgiftar något, hwad thet helst wara kan, i upsåt, at thermed skada någon til lif eller helso.

3. §. Hafwer man tilredt förgift, at någon ther med förgiöra; eller hafwer man warit i samma råd och gierning delachtig: miste ock lifwet. Warder han gripen, innan han gittat fullgiöra sin onda wilja; böte hundrade daler, eller plichte med kroppen.

4. §. Ingen, eho han wara må, fördriste sig at sälja något förgift, utan til trowärdig man eller qwinno: sker annorledes; böte femtijo daler. Är theraf skada timad; ware twegildt.

Icke andra än apothekare må hålla arsenik till salu, och endast efter läkares recept så de giftet utlemna. Bryter apothekare häremot, böte 50 R:dr; wållas någons död, stånde dertill uppenbar kyrkoplikt.
K. Förordn. d. 15 Juni 1787. §. 6.

Gårdsarihandlande, som medför arsenik eller annat slags gift, skall böta 100 R:dr och förlora sin handelsrättighet.
K. Kung. d. 5 Juni 1822. §. 17.

En hwar, som utan wederbörligt recept eller intyg förskaffar sig eller innehar arsenik, plikte 16 R:dr 32 sk. Timar olycka, answare ~~dock utom~~ efter lag.
K. Förordn. d. 26 Maj 1827.

18. Cap.

Om Kyrkiofrid, och Rättegångsfrid.

1. §. Hwar man äger frid hafwa å wäg til och ifrån Kyrkio och Rättegång, ehwad han kommer ur sitt, eller annars mans hus. Then då dräper, "eller slår honom blånad "eller blodwite", at hämnas å honom; then och alle the, som med honom i samma wilja och gierning woro, hafwa brutit edsöre, och then frid, som Konungen swurit hafwer, at hålla undersåtare sina.
Hwad lagen här stadgar är sålunda ändrade:

Hwar man äger frid hafwa å wäg till och ifrån Kyrkio och Rättegång, ehwad han kommer ur sitt, eller annars mans hus. Den då, för att hämnas, dräper honom, den och alle de, som med honom i samma wilja och gerning woro, hafwa brutit edsöre och den frid, som Konungen swurit hafwer att hålla undersåtare sina. Slår man honom blånad eller blodwite, straffes den eller de med ett års fängelse å fästning, med eller utan arbete, efter omständigheterna, plikte ock dertill etthundrade daler till treskiftes; orkar han ej böta, arbete derutöfwer i fyra månader.
K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Bliswer riksdagsman under riksdag, eller under resa till och ifrån riksdag, med ord eller gerningar ofredad, sedan han sådant sitt ärende uppgifwit, skall det såsom edsöresbrott anses och straffas.
Reg. Form. d. 6 Juni 1809. §. 111.

Ang. egenskapen af edsöresbrott, se 23 kap. d. B.

2. §. Nu gör then ej sådan skada, som sagdt är; utan förderfwar, eller eljest skadar hans ök eller redskap, rifwer hans kläder, eller bryter hans wapn, rycker eller skuffar, eller gör annan sådan gierning, theraf thes onda upsåt pröfwas kan; gälde skadan åter, och ligge i tweböte för slagsmålet, ware ock fyratijo dalers bot för fridsbrottet.

3. §. Drager man knif, eller blottar swärd af wrede, i Kyrkio under Gudstiensten; eller ther Rättegång hålles, och giör thermed skada; miste lif sitt. Sker dråp; "miste ther "til högra hand." Gitter han ej skada giöra; böte tuhundrade daler. Öfwerfaller han ther någon på annat sätt med hugg och slag; ware bot samma.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

Ang. kyrkoplikt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 18 (i bih. till denna lagbok).

4. §. Skuffar eller stöter man annan med wredes mode i Kyrkio under Gudtiensten; böte hundrade daler. Sker thet utom Gudstiensten, eller kifwar och träter man i Kyrkio under Gudstiensten; ware bot hälften mindre. Giör man thet annorstädes, ther Gudstienst hålles, och Församling är; ware lag samma.

Ang. kyrkoplikt, se 19 mom. i ofwananm. K. Förkl.

5. §. Drager någor i wredesmode knif, eller swärd emot annan, eller slår honom, å Kyrkiogård, tå han går til, eller ifrån Gudstienst, eller å Tingstad, ehwad han å Tinget sak hafwer, eller ej; böte femtijo daler. Kommer ther blånad, eller blodwite i; "tå hafwer han brutit edsöre."

Straffbestämmelsen "tå hafwer han brutit edsöre" är sålunda ändrad: **plikte tuhundrade daler till treskiftes.**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Den, som i bråd skilnad slår annan på tingsstad, dömmes, sast blånad eller blodwite derunder tillkommit, endast såsom för wäld å fridlyst ställe att böta 40 daler, och särskilt för slag och åkommor.

K. Br. d. 16 Febr. 1737, jemf. m. K. Br. d. 11 Sept. 1740.

Jemför anm. till 23 kap. d. B.

6. §. Nu tager man annan wäg, för egna wärf och ärender, tå han til eller ifrån Kyrkio och Rättegång far: Warder han ther öfwerfallen, eller kommer slagsmål them emellan af bråd skilnad, eller wiste ej then, som tilkom, at annar sig til Kyrkio, Ting eller Rådstufwu ärnadt; ther straffes hwar efter gierning sin, och är ej edsöre brutit.

7. §. Nu hämnas man å sätt mål och bött, eller å then, som witnade mot honom för Rätta, eller för thy, at han ther sin sak för honom warde, dräper, "sårar, slår blånad "eller blodwite"; tå hafwer han, och alle the med honom i samma upsåt och gierning woro, brutit edsöre.

Denna § är sålunda ändrad:

Nu hämnas man å sätt mål och bött, eller å den, som witnade emot honom för Rätta, eller förthy att han der sin sak för honom warde, och dräper honom; tå hafwer han och alle de, med honom i samma upsåt och gerning woro, brutit edsöre. Sårar man honom eller slår blånad och blodwite, straffes den eller de med ett års fängelse, med eller utan arbete, efter omständigheterna, plikte ock dertill etthundrade daler till treskiftes; orkar han ej böta, arbete derutöfwer i fyra månader.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

8. §. Hwar som bär hugg och slag å någon Domare, eller annan Konungens Embetsman, i embetes ärender, eller hämnas therföre å honom; hafwe förwerkadt lif sitt. Dräper han honom; "miste ock förut högra hand." Höter, eller undsäger någor honom, eller gifwer honom smädeliga ord; böte femtijo daler, eller mera, til hundrade daler, som brottet är til, och giöre afbön. Gå the ord å heder och ära; böte dubbelt, och miste äran. Then ej orkar böta, straffes med fängelse wid watn och bröd, "eller med spö, eller ris." Sker thet ej för embetet skul; plichte som lag eljest förmår.

Denna § är sålunda ändrad:

Hwar som bär hugg och slag å någon Domare, eller annan Konungens Embetsman, **den der med Konungens fullmakt försedd eller med honom i lika wärdighet är,** i embetes ärender, etc. etc.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B., äfwensom K. Förordn. d. 10 Juni 1841. (wid 5 kap. 1 §. S. B.)

Jemför K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 15. (wid nästföljs. §.)

9. §. Dierfwes någor med hugg och slag öfwerfalla them, i och för theras embetes skul, som Konungens, eller hans Embetsmäns, eller Rättens ärender gå; "tå hafwer han bru"tit edsöre." Warda the med hot, eller smädeord öfwerfallne; böte then thet giör tijo daler. Sker thet å almänt embetes rum; böte tiugu daler. Giöra the sielfwe i embetes ärender wäld, eller orätt, med ord eller gierning; ligge i tweböte mot thet, som eljest i thy mål stadgadt är.

Straffbestämmelsen "tå hafwer han brutit edsöre" har blifwit sålunda ändrad: **böte tuhundrade daler till treskiftes.**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Hwad i denna och nästföljande §. är i allmänhet stadgadt, skall lämpas till alla i gemen och hwar och en i synnerhet, som innehafwa publik

syßla eller tjenst wid publikt werk eller andra sådane allmänna inrättningar, som till Konungens, Rikets och det allmännas gagn äro; härifrån dock undantaget hwad särskilt stadgadt är angående: 1:o militärwakter, poster och patruller (K. Förordn. d. 7 Okt. 1805, om militäre embets- och tienstemäns öfwerfallande är sålunda upphäfwen) i Krigs-Artiklarne, enligt hwilka äfwen förbrytelser mot stads- och brandwakten ädömmas; 2:o postförare och betjente, i Post-Ordningen; och 3:o tullbetjente, i författn. om Tullwerket.

K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 15. jemf. med K. Circ. d. 22 Juni 1841.

19. Cap.

Om fängelsebrott, och them, som fångar wärja eller släppa.

1. §. Hwar som bryter Kronones fängelse, at hielpa fånga ut, eller ther til lånar tyg och redskap; eller wärjer någon mißgiernings man emot them, som honom komma at gripa, så at han therigenom undkommer; eller släpper man fånga med wilja lös; eller med hwarjehanda list hielper honom ut: han skal böta hundrade daler.

2. §. Tager man fånga med wåld af them, som honom gripit, och i giömo hafwa, eller til fängelse, eller för Rätta, eller til ädömdt straff föra skulle; "hafwe brutit edsöre." Sargar han them, eller slår blånad eller blodwite; tå hafwer han, och alle the, med honom i fullt råd och samma gierning woro, "förwerkadt lifwet."

Denna § är sålunda ändrad:

Tager man fånga med wåld af them, som honom gripit, och i giömo hafwa, eller til fängelse, eller för Rätta, eller till ädömdt straff föra skulle; **plikte tuhundrade daler till treskiftes.** Sargar han them, eller slår blånad eller blodwite; tå straffes han och alle the, som med honom i fullt råd och samma gierning woro, med **högsta kroppsplikt och ett års fängelse å fästning, med eller utan arbete, efter som saken är till.**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

3. §. Släpper wachtkarl fånga lös af försummelse eller wangiömo; miste tienst sin, och plichte ther til med böter, fängelse, arbete eller spö, alt som försummelsen, eller ock then undkommas brott är.

20. Cap.

Om hemfrid och rån.

1. §. Går någor med beräddt mode, at skada giöra, hem til annan, i thes gård, eller hus, ehwad the stå inom, eller utom gård, och han them sielf äger, eller hafwer lof eller lego för sig; eller går han i annars farkost eller skiep, ware sig hyrdt, lånt eller egit, och dräper ther bondan sielf, hans folk, eller gäst: tå skal han, som thet giorde, och alle the, med honom i samma wilja och gierning woro, miste "högra hand och" lifwet. Giör han annan skada, med sår, blånad, eller blodwite; "plichte för edsöresbrott, som framdeles "sägs." Samma lag ware om then, som i lika upsåt öfwerfaller någon på wäg eller gata, och honom förföljer i annars mans hus, gård eller farkost, tit han sin undanflycht tager, och ther skada å honom giör, eller kastar, eller skiuter efter honom, så at thet träffar, sedan han i gård, hus eller farkost kommen är.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

Straffbestämmelsen "plichte för edsöresbrott, som framdeles sägs" har blifwit sålunda ändrad: **straffes med ett års fängelse, med eller utan arbete, efter omständigheterna, plikte ock dertill etthundrade daler till treskiftes; orkar han ej böta, arbete derutöfwer i fyra månader.** K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Ang. särskilte böter för sår och åkommor under edsöresbrott se anm. wid 23 kap. d. B.

2. §. Giöres ingen skada i gård, hus eller farkost, utan warder man dragen, eller drifwen therut med wåld, och sker sedan å honom sådan gierning; ware lag samma

3. §. Löper then, som hemma är, ur hus, gård eller farkost, tå han ther beskydd hafwa kan, och får skada; eller får then skada, som sitt beskydd ther söka wil, förr än han tit kommer: tå är ej edsöre brutit. †)

†) Ordet edsöre i 20 kap. 3 §. M. B. hade bordt gå ur eller rättas efter den ändring de begge föregående §§:ne wunnit genom K. Förordn. d. 20 Jan. 1779. Meningen tages nu så, att på det sätt denna 3 § omförmäler, blifwer den brottslige ej saker till det straff, Högbemälte Kongl. Förordning förklarar äga rum wid de twenne första §§:ne i samma kapitel.

Lind, Domarens Pröfning, sid. 39.

4. §. Nu går en eller flere, hem til annan, och wilja honom, eller them, som i hans gård äro, ſkada giöra, äntå at the ej gitta; böte tå hwar för ſig fyratijo daler för hemgång. Slå the ock något ſönder, eller förderfwa; gälden ſkadan åter.

5. §. Nu kommer man til annan i hans hus, gård eller farkoſt, och ſker ſlagsmål them emellan af bråd ſkilnad; ther är ej "edsöre eller" hemfrid bruten; "utan ſå är, at han "går bort wred, och kommer ſedan åter med fullt upſåt at "ſkada giöra, och thet fullbordar;" pröfwe doch Domaren af tid och omſtändigheter, om thet under then bråda ſkilnad räknas må.

Denna § är ſålunda ändrad:

Nu kommer man till annan i hans hus, gård eller farkoſt, och ſker ſlagsmål dem emellan af bråd ſkillnad, der är ej hemfrid bruten; men går han bort wred, och kommer ſedan åter, med fullt uppſåt att ſkada göra, och det fullbordar; **ſträffes med ett års fängelſe å fäſtning, med eller utan arbete, efter omſtändigheterna, plikte ock dertill ethundrade daler till treſkiftes; orkar han ej böta, arbete derutöfwer i fyra månader**; pröfwe dock Domaren, af tid och omſtändigheter, om det under den bråda ſkillnad räknas må.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

6. §. Kaſtar någor in i annars mans hus, gård eller farkoſt, ſten, ſtång, eller annat, at thermed ſkada giöra; böte fem daler. Kommer ſår theraf; böte dubbelt, och thertil för ſåramålet, ſom lag ſäger.

Den ſom uppſåtligen, af ondſka eller öfwerdåd, ſlår in annans fenſter, ſkall plikta från 6 R:dr 32 ſk. till 13 R:dr 16 ſk. efter omſtändigheterna, ändå att icke någon deraf får ſkada. Sker det mera af okynne än ondſka, ware bet 3 R:dr 16 ſk.

K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

7. §. Hwar ſom griper, baſtar eller binder någon oförwunnen, utan uppenbar miſsgierning, ther han må gripas och hächtas före; "then hafwer brutit edsöre." Tager man annan med wåld utur egit, eller annars hus, eller af gato, wäg eller annorſtädes, och förer bort emot hans wilja, i fängelſe, eller til annan ort; ware lag ſamma, äntå at han ingen annan ſkada giorde.

Straff-

Straffbeſtämmelſen "then hafwer brutit edsöre" är ſålunda ändrad: **ſträffes med ett års fängelſe, med eller utan arbete, efter omſtändigheterna, plikte ock dertill ethundrade daler till treſkiftes; orkar han ej böta, arbete derutöfwer i fyra månader.**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

8. §. Pinar man någon, at thermed twinga honom til bekännelſe i någon ſak; "tå är ock edsöre brutit", och plichte han theſutan dubbelt för ſåramålet, ther ſådant theri kommer.

Straffbeſtämmelſen "tå är ock edsöre brutit" är ſålunda ändrad: **ſtraffes ſom i föregående § ſagdt är,**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

9. §. Rånar man, och med fullt wåld tager af annan, i hans hus, gård, ſkiep, å gato, eller å wäg, något, hwad thet helſt wara kan, mer eller mindre; miſte lif ſitt.

10. §. Går man i annars trägård, ſom ſtängd är, och tager frucht med wåld, och wilja ägaren eller hion hans thet wärja; kommer tå ſlag them emellan, och ſker å ägaren, eller hans hion, ſår, blånad eller blodwite: "ther är edsöre brutit." Få the annan ſkada; ligge i tweböte, och för hemfridsbrottet bötes fyratijo daler, ſom förr är ſagdt. Sker dråp; miſte "högra hand och" lif ſitt.

Straffbeſtämmelſen "ther är edsöre brutit" är ſålunda ändrad: **böte tuhundrade daler till treſkiftes.** K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

11. §. "Nu kan någor af ondſko, eller af ſielfswåld och "öfwermod, hugga neder, förderfwa, eller å hwarjehanda ſätt "onyttiga giöra, annars mans fruchtbärande trä, eller ſådana, "ſom wid thes gård til prydnad planterade äro; rätte up ſkadan efter mätismanna ordom, och böte för wåldswerkan å "hwart trä tijo daler."

Denna § har erhållit följande förändrade lydelſe:

Hugger någon neder eller med wilja förderfwar annans till prydnad eller lugn planterade träd eller ock annan ſkogsplantering, den ſkall, utom ſkadeerſättning efter mätismanna ordom ſamt de böter, hwartill han, antingen efter ſärſkildta laga kraftwunna witesförbud eller för åwerkan å fruktbärande träd, kan hafwa ſig ſkyldig giort, ſträffas med böter, beräknade för hwarje träd till **ſex riksdaler trettiotwå ſkillingar**, eller med fängelſe wid watten och bröd, efter omſtändigheterna; och kom-

mer, i händelse böter ådömmas, men tillgång till dem saknas, deras fulla belopp att enligt lag förwandlas. K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

Jemför K. Förordn. om Skog. d. 1 Aug. 1805. §§. 62 och 63. (wid 10 kap. 5 §. B. B.)

12. §. Rifwer man, utan rätta nöd, med wåld neder, eller förderfwar annars mans bygnad eller plank; böte tiugu daler, och för gärdesgård tijo daler, gälde ock skadan åter. Bryter eller rifwer man annorledes; böte, som i Bygninga Balken urskildt är.

13. §. Går man af berådde mode och giör skada å bonda, eller hans hion, tå the arbeta å åker, äng, eller andra thes ägor, eller drifwer man någon ifrån sin teg och ägodel, å annars mans, och giör honom ther skada; böte fyratijo daler för wåldet, och ligge säramålet i tweböte. Hugger man med wåld sönder, eller förderfwar annars åkerredskap, fiskeredskap, eller annan redskap, som til hans arbete hörer; böte tiugu daler, och åter skadan.

Ang. wåld å annans fiskredskap, se 17 kap. 3 § B. B. och hwad der anmärkt är af K. Stadg. om Fiser. d. 14 Nov. 1776.

14. §. Nu hafwer man annars mans få ur åker eller äng intagit, och kommer then, som få äger, och tager thet åter med wåld; böte tiugu daler. Tager han thet lönliga bort; böte, som i Bygninga Balken sagdt är.

21. Cap.

Om almän landsfrid, och wägafrid.

1. §. Lägger sig någor at röfwa til lands, eller watn, å landet, eller i staden, ehwad han röfwar mer eller mindre; tå skal han, och alle the, med honom i samma wilja och gierning woro, "miste högra hand", halshuggas "och steglas." Öfwerfalla the någon, och gitta ej sin onda wilja fullborda; misten äntå lifwet.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

2. §. Giör man falska eldar, eller sätter up andra tekn, eller wisare, at thermed förleda sjöfarande, och gifwa tilfälle til skiepsbrott; plichte med tretijo tu par spö, äntå at ingen

skada sker. Samma lag ware om then, som af lika upsåt bortrifwer, eller uptager, wettar eller wisare af sjögrund, eller strand, eller fyller och stoppar rätta segelled, och båtaled, i sjöar eller strömar; sätte ock alt i förra stånd igen. Sker skada och skiepsbrott; warde halshuggen, "och steglad", och skadan gäldes af gods hans. Försummar någor at uppehålla Fyringar, och tända them i rättan tid up; böte hundrade daler, och skadan åter. Sker thet upsåteliga; straffes, som förr i thenna §. sagdt är.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

3. §. Giör man wåld å them, som skiepsbrott lidit, och dödar någon; "warde råbråkad, och sedan lagd å stegel och "hiul", hafwe ock förwerkadt alt sitt lösa gods. Sårar man them, och illa handterar; miste lifwet, och af lösören hans tage halft Konungen, och halft målsäganden.

Straffbestämmelsen "warde råbråkad, och sedan lagd å stegel och hiul" har blifwit sålunda ändrad: **halshugges,**

K. Förordn. d. 30 Maj 1835, jemf. med K. Förordn. d. 10 Juni 1841. (wid 4 kap. 1 §. d. B.)

4. §. Sätter man eld å strandad, eller til lands drifwen farkost, theri folk eller gods är; hafwe förwerkadt både lif och lösören, och niute målsäganden först sin fyllnad för allan skada, af hans lösa och fasta gods. Röfwar man något af strandad, eller til lands drifwen farkost, mer eller mindre, så länge skiepsfolket när är, eller godset bärga wil; warde "steglad", och skadan gäldes åter, som sagdt är. Samma lag ware om them, som med råd eller gierning hulpit hafwa. Om stöld ur strandad farkost, skils i 42. Cap.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

5. §. Röfwar man wid wådeld, watunöd, eller ther fiende tränger, eller ther något undan annor fahra bärgadt och hulpit är, eller i pest och farsot, litet eller mycket; tå hafwer han förwerkadt "högra hand", lif och lösören. Om stöld i theßa fall stadgas i 42. Cap.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

6. §. Sitter man i försåt för annan, ehwar thet helst är, at honom skada giöra til lif, eller lem, och sargar han honom, eller slår blånad eller blodwite; "tå hafwer han brutit

"edsöre." Giör han annor wåldsam gierning, å honom, eller thes gods; böte för fridsbrottet och gierningen dubbelt, och gälde skadan åter.

Straffbestämmelsen "tå hafwer han brutit edsöre" är sålunda ändrad: **straffes med ett års fängelse med eller utan arbete, efter omständigheterna, plikte ock dertill etthundrade daler; orkar han ej böta, arbete derutöfwer fyra månader.**

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

7. §. Öfwerfaller man annan å almän wäg, eller gata, med hugg och slag, eller hugger och bryter sönder wägfarande mans resetyg; böte fyratijo daler för fridsbrottet, och för slagsmålet efter lag, gälde ock skadan åter.

8 §. Ropar och skriar någor, af öfwerdåd, på almänna wägar, gator och gränder, eller någon med ord eller å annat sätt förolämpar; böte fem daler, hälften til angifwaren, och hälften til the fattiga, äntå at ingen wåldsamhet eller skada skedt.

9. §. Uphäfwer, eller förderfwar man almänna broar, kastar full mihlstolpar, eller mihlstenar, eller andra märken, eller werk, som til almän nytto, eller prydnad, upsatte äro; böte fyratijo daler, och skadan åter.

22. Cap.

Om qwinnofrid.

1. §. Tager man qwinno med wåld, och emot hennes wilja främjar sin onda lusta, och warder lagliga thertil wunnen; "miste lifwet", och qwinnan ware saklös. Ej må ock någor henne thet förwita, wid fyratijo dalers bot. Gitter han ej fullborda sin onda wilja; böte ändå för wåldet hundrade daler. Warder han i thy dråpen; ligge ogild. Häfdar man "afwita qwinno, eller" then, som ej fyldt tolf åhr; ware lag samma.

Denna § är sålunda ändrad:

Tager man qwinno med wåld; och emot hennes wilja främjar sin onda lusta, och warder lagligen dertill wunnen; **straffes med högsta kroppsplikt och twenne års fängelse wid någon Kronans fästning, med eller utan arbete, hafwe ock förwerkat allt sitt lösa gods, hälften till Konungen, samt hälften till målsäganden,** och qwinnan ware saklös. Ej må ock någor henne det förewita, wid fyratijo dalers bot. Gitter han ej fullborda sin onda wilja; böte ändå för wåldet etthundrade daler. Warder han i thy dråpen; ligge ogild. Häfdar man den, som ej fyllt tolf år; ware lag samma. *) Men den, som häfdar afwita qwinna, böte **femtijo daler,** och ware skyldig att det barn, som af en sådan kunde framfödas, förförja och uppfostra.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

*) så att det swårare straffet (högsta kroppsplikt, m. m.) tillämpas på den, som werkställt, men det lindrigare (etthundrade dal. bot) på den, som ej fullbordat sin onda lusta.

K. Br. d. 7 Dec. 1764, i öfwerensst. med K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Ang. enskild Skrift, se anm. wid slutet af 53 kap. d. B.

2. §. Nu är qwinna wåldtagen, och gifwer thet ej genast tillkänna, och kärer ej ther å wid nästa Häradsting, eller inom en månad in för Rätten i staden; hafwe sedan ej macht at öfwer wåldet klaga, ther hon ej laga förfall wiser.

3. §. Hwar som med wåld tager och bortförer annars mans hustru, eller fästeqwinno, mot hennes wilja; miste lifwet, äntå at han henne ej häfdadt hafwer. Kommer häfd ther til; hafwe ock förwerkadt allt sitt lösa gods.

4. §. Förer någor bort med wåld mö, eller enka, som ej fäst är; hafwe förbrutit sitt lösa gods, och plichte thertil med en månads fängelse wid watn och bröd. Häfdar han henne, mot hennes wilja; miste lif och lösören, som sagdt är.

5. §. Hwar som lockar, eller bortförer, qwinno från sin man, eller dotter ifrån sin fader, eller moder, eller ifrån them, som i theras ställe äro; böte hundrade daler, eller mera, eller plichte med kroppen, efter som brottet är til.

6. §. Af thet gods, som i alla thessa fall förbrytes, tage halft Konungen, och halft målsäganden.

7. §. Dräper någor then qwinno, han wet hafwande wara; miste "högra hand, och" lif sitt. Slår han henne så, at fostret ther af förgås; böte full mansbot. Wiste han ej, at hon hafwande war, tå han henne slog; ökes sårabot hans med femtijo daler.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

Ang. kyrkoplikt wid hel mansbot, se anm. wid 24 kap. 5. §. d. B.

23. Cap.

Hwad the förwerkadt hafwa, som edsöre bryta.

1. §. Hwar som edsöre bryter, man eller qwinna, i staden eller å landet, böte hundrade daler, och miste æran.

Sker dråp theri, eller rån; miste "högra hand, och" lif sitt. Bryter några edsöre annan gång; böte tuhundrade daler. Then ej orkar böta, plichte efter thy, som i Straff Balken sägs. Warder then, som edsöre bryter, i samma gierning dräpen, sargad, eller slagen; tå är ogildt alt thet han får.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

Till egenskapen af edsöresbrott hörer att wäldsgerningen förut är i berådt mod öfwerlagd och beslutad, och i följd deraf sedan werkställd. K. Br. d. 16 Febr. 1737, och d. 11 Sept. 1740.

Den, som edsöre brutit och warder i gerningen funnen, skall i häkte inmanas. K. Br. d. 23 Mars 1738.

Böter för sår och åkommor i edsöresbrott böra särskildt den brottslige ådömmas. K. Br. d. 19 Maj 1774, och d. 6 April 1781.

24. Cap.

Om annat dråp.

1. §. Dräper man, eller qwinna, någon med wilja, och utan rätta lifsnöd; gifwe lif för lif, och gälle ther hwarken förlikning, eller målsägandens förbön.

2. §. Hwar som binder annan at dräpa; stånde samma straff, som han sielf hade dråpet giordt: miste ock then lif, som drap.

3. §. Låter någor lega sig at dräpa annan; warde halshuggen "och steglad", så then, som drap, som then ther legde.

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

4. §. Warder någor öfwertygad, at hafwa gifwit råd til dråpet, och thet therigenom skedt är; eller at han hållit then dräpna och hulpit til; eller wist dråparen rum och lägenhet at dräpa; lånt swärd eller annat wapn thertil; eller skyndat någon tit, ther han wiste sådan fahra honom föreså; tå skal både han, och dråparen, lif miste.

5. §. Nu hafwa flere, i bråd skilnad, lagdt hand å then döda; och kan man liusliga pröfwa af hugg, sting, eller slag, som å honom finnas, hwilken af them dödssåret gifwit, miste tå han lif, och böten the andre, hwar för sig, hel eller half mansbot, efter som omständigheterne äro.

Då någon warder fälld till hel mansbot, skall han derjemte dömmas till uppenbar kyrkoplikt. K. Br. d. 14 Nov. 1746.

Ang. enfald skrift wid half mansbot, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 15 (i bih. till denna lagbok).

6. §. Hafwa the alle lagdt lika hugg eller slag å then döda; tå böra the alle lif miste.

7. §. Hwar som i wredes mode skiuter eller kastar annan i ström eller sio, eller stöter neder af tak, ställning, eller annan högd, så at han theraf döden linter; gifwe lif för lif.

8. §. Drager någor oträngd af wredes mode knif eller swärd, spänner bösso, eller reser annat wapn åt annan, stinger, hugger, slår, eller skiuter åt honom, och råkar thet annan, så at han får ther död af; gänge therom, som om annat wilja dråp. Sker ej skada; böte äntå tiugu daler til tweskiftes, Konungen, och Häradet eller Staden.

Sker genom ofwannämde wapen skada, men ej till lifwet, bötes de här stadgade tiugu daler, utom de särskildte böterna för lyten, sår och blånader. K. Br. d. 20 Sept. 1786.

9. §. Slår man annan med sten, stång, trä, stör, käpp, hand eller annat, så at han dör theraf; eller tager man annan i hals eller halsduk, at han strypes; gifwe lif för lif.

10. §. Dräpa twå hwarannan i bråd skilnad; eller fasta twänne hwarannan i ström eller sio, utföre ställning, tak, eller annat, och få the både död theraf; liggen ogilde, och warde theras kroppar affides i Kyrkiogård lagde.

11. §. Om utmaning til enwig, och dråp, som theri sker, är särskilt stadgadt.

Om enwig stadgar K. Duells-Plakatet d. 22 Aug. 1682.

25. Cap.

Om dråpare eller ogierningsman dräpes, tå man honom fånga wil.

1. §. Ställer sig dråpare, eller annar ogierningsman til wärn emot then, som honom gripa och fånga wil, eller ifrån rymmande hindra, och warder tå dräpen; ligge ogild.

2. §. Warder dråpare, eller then sitt lif förwerkadt, annorledes, och utan wärjande hand dräpen; tå bötes för honom hundrade daler til Konungen, och hundrade daler til Häradet eller Staden.

26. Cap.

Huru dråpare straffas skal, när han på flychten och fri fot kommen är, eller ther skiäl til äro, at han lif sitt behålla må.

1. §. Rymmer dråpare och kommer på fri fot; ransake Domaren äntå om dråpet å färska gierning. Söker dråparen ej Konungens leid inom natt och åhr; eller får han leid, och kommer ej fram förfallelös inom then tid, honom i leidebrefwet förelagd är; dömes tå fridlös öfwer hela Riket, och alla thertil liggande Länder; och bötes af hans gods full mansbot tryhundrade daler.

Den, som är i landsflykt förwist, men sig i riket insmyger, skall sådant brott umgälla med tjugu par spö, eller sexton dagars fängelse wid wid watten och bröd, samt derefter åter ur riket föras.

K. Br. d. 27 April 1750.

2. §. Nu kommer han fram på Konungens leidebref, och dör, sedan han til saken fäld är, och förr än dag hans ute är; tå bötes af hans gods full mansbot.

3. §. Pröfwar Konungen, eller thes Domhafwande, dråparens gierning wara sådan, at han målsäganden förlika må, och lif sitt behålla; böte tå hundrade daler til Konungen, och hundrade daler til Häradet eller Staden, och målsäganden niute thet til honom utfäst war. Dör dråparen förr än han målsäganden förlikt; tå bötes af gods hans full mansbot.

I fall dråparen är oförmögen att förlika målsäganden, bör han dömmas till full mansbot, och orkar han den ej fullt gälda, då kommer han att undergå kroppsplikt för allt, enligt 5 kap. 7 §. S. B. Men är målsäganden förlikt, skall den brottslige, då han ej förmått gälda de 200 dal. böterne till Konungen och häradet, för denna sednare summa undergå kroppsstraff, som i anseende till grunden för förwandling af mansbot beräknas till ½ af högsta kroppsplikt.

K. Br. d. 9 Dec. 1742.

Ang. kyrkoplikt wid hel mansbot, se anm. wid 24 kap. 5 §. d. B.

4. §. Warder man så öfwerfallen, at han lif sitt ej frälsa kan, utan at han dräper then honom å lif tränger, och gitter han then nöd med fulla skiäl wisa; ware tå för alt straff fri, och then han drap, ligge ogild.

27. Cap.

Om dulgadråp.

1. §. Finnes man eller gwinna å landet dräpen, och warder ei några lagliga til dråpet wunnen inom natt och åhr, eller skiäliga therföre miſstänckt; tå skal Häradet efter mantalet böta för thet dulgadråp hundrade daler: Tage halft Konungen, och halft målsäganden.

28. Cap.

Om dråp, som sker af wållande, utan upsåt at dräpa.

1. §. Lägger man af wårdslöshet laddad och spänd bösso, eller annat slikt ifrån sig, theraf barn, eller andre lätteliga kunna få skada; eller trycker af laddad bösso opröfwad, ther folk före är; eller skiuter til måls å wägg, eller annorstädes, eller åt diur och foglar, å then ort, han weta kan och bör, at want är, thet folk ther gå och wistas; eller kastar ther, eller fäller ifrån hus och stående stock, sten, stång, eller annat, och ej förut warnar them, som under äro; eller kastar något öfwer plank, eller tak, in på annars gård och tomt, eller på almän gata och grund, genom fenster och glugg, eller ifrån wind, theraf skada tima kan: är ther några föreslådd, och får död af; bötes i thessa och slika mål, hel eller half mansbot, som brottet är til.

2. §. Skuffar, eller slår man annan, af wredes mode, eller föracht, med hand eller annat, så at han faller theraf kull, och stöter sig emot sten, wägg, eller mur, at han får ther död af; böte full mansbot.

3. §. Nu wil man wika undan annars slag, hugg eller hötande, och faller i thet samma ned, och stöter sig til döds; böte then, som thertil wållande war, half mansbot. Sker thet å mur, ställning, eller annan högd, ther fahran större är; böte full mansbot.

4. §. Drifwer man annan ut til sådan ort, eller arbete, eller ock i sådan tid, ther af lifsfahra är, och linter han ther död af; ware lag samma.

5. §. Hwar som owarsamliga, i lek och skämt, til annars död wållande är; böte som brottet är til, hel eller half mansbot. Finnes then döde sielf tillika hafwa död sin wullit; ware tå bot mindre, thet Domaren pröfwa må.

6. § "Ther twifwelachtigt är, om then döde af sot, "eller annars handawerk döden fått; låte Domaren, eller Ko"nungens Befalningshafwande, then dödas kropp syna, innan "then begrafwen warder."

Denna §. lyder numera sålunda:

Enär, utan weterligen föregången sjukdom, någon finnes ligga död, skall närmaste kronobetjent wara pligtig att genast, wid erhållen kunskap härom och i närwaro af twenne tillkallade trowärdige män, undersöka om den döde af egen eller andras handawerkan omkommit, samt, då minsta anledning dertill finnes, förhållandet skyndsamligen inberätta till Konungens Befallningshafwande eller Domaren, som efter omständigheterna äger förordna, huruwida besigtning af Provincial-Medikus och undersökning wid Domstol må finnas nödig eller icke, innan den döde får begrafwas. K. Förordn. d. 19 Febr. 1824.

Ang. kyrkoplikt eller enskild skrift, då någon dömmes till hel eller half mansbot, se anm. till 24 kap. 5 §. d. B.

29. Cap.

Om dråp och bana, som timar mer af olycko, än annars wållande.

1. §. Kan thet så hända, at then, som i rätta lifsnöd wil sig wärja, eller far efter at fånga then, som lagliga gripas må, slår, eller skiuter åt honom, eller them honom wärja wilja, och annar kommer i mißhugg, och får ther död af; pröfwes sådant emot hans wilja och upsåt skedt wara; böte tå wådabot til målsäganden tiugu daler. Ej bör mer än ett hugg eller skott för wåda räknas. Wårda flere sår af ett skott eller hugg; ware thet ock wåda.

2. §. Skiuter man med bößo, eller båga til måls, eller åt diur, eller foglar, å then ort, thet lofliga ske må, och ther man ej tänka kunde folk före wara; eller kastar man å sådan ort sten, stång, eller hwad thet helst är, och får ther någor död af; kan tå pröfwas, at dråpet af wåda, utan hans upsåt och wilja skedt är; böte han tiugu daler, målsägandens ensak. Samma lag ware om then, som skiuter eller kastar, och thet tager först emot jord, sten, hus, stock eller annat, och slutsar så tådan, at annar linter ther död af.

3. §. Faller annars mans hus, tak, eller wägg, eller storsten neder, och slår någon til döds; ware wådabot tiugu daler, målsägandens ensak. Samma lag ware, ther någor får död af annars mans ogilda bro, eller faller i annars mans brunn, som ej hölgd, eller inbygd är; eller leger man ut ogildt fartyg. Är man förut warnad; böte half mansbot.

Ang. enskild skrift wid half mansbot, se anm. wid 24 kap. 5 §. d. B.

4. §. Lägger man gilder för diur i skog eller annorstädes, med spiut, stång, grop, eller snaro; tå skal han thet lysa låta Söndagen, förr än han thet giör, och kungiöra, hwar the ligga skola. Försummar han thet, och linter någor menniskia theraf död; böte half mansbot. Är så lyst, eller sker slik olycka inom tomt och gård, ther annars mans rätta farwäg ej är; ware wådabot.

Ang. enskild skrift wid half mansbot, se anm. wid 24 kap. 5 §. d. B.

5. §. Nu dräpes hafwande qwinna med wåda; tå ökes wådabot med tijo daler.

6. §. Hwar som i oläst rum lemnar laddad bößo, så at barn eller annat folk af oförstånd kunna thermed skada giöra; böte tijo daler, äntå at ingen skada theraf timadt.

30. Cap.

Om barn, eller tienstehion, dräpas med wåda.

1. §. Dräper fader, eller moder, barn sitt med wåda, ther i doch grof förseelse är; tå bötes half mansbot, och gånge med arfwet, som i Ärfda Balken skils.

2. §. Ligger moder ihiäl barn sitt; ransake therom Domaren strax, ther thet i Staden skedt: å Landet ransakes af Presten och söknens äldsta i sockenstufwun, ther Kronofogde

eller Länsman bör när wara. Finnes thet af wåda skedt; blifwe hon tå warnad, och ware för böter fri. Pröfwes thet annorlunda skedt; gånge tå saken til Domaren. Lägger amma skadt barn hos sig i säng; böte fem daler, äntå at barnet ej får theraf skada. Warder barnet theraf förqwakdt, eller får thet död af annor hennes wårdslöshet; straffes med ris, eller plichte med fängelse wid watn och bröd, som brottet är til.

3. §. Agar fader, eller moder, barn sitt så hårdeliga, at thet får död ther af; böte full, eller half mansbot, som saken är til.

4. §. Giör husbonde, eller matmoder, thet tienstehion sitt; gånge therom, som om annat dråp i hwart mål om sig sagdt är.

Ang. kyrkoplikt eller enskild skrift, då någon dömmes till hel eller half mansbot, se anm. till 24 kap. 5 §. d. B.

31. Cap.

Om dråp och annan missgierning af öfwermaga.

1. §. Dräper öfwermage, som äldre är än sin åhr, och yngre än femton åhr, någon med wilja; tå bötes af gods hans tretijo daler. Orkar han ej böta; warde med ris agad hemma i huset, eller wid Tings eller Rådstufwu dör, alt som ondskan eller åldren är til. Nu fyller han snart femton åhr, och pröfwes hans ondska och arghet wara större, än emot thes ålder swarar; straffes tå som mogande man. Sker dråpet ej med wilja, doch af grof förseelse; warde tå risad af fader, eller moder, eller om the ej til äro, af näsla fränder; och skal ther några Lands eller Stadsbetient när wara.

32. Cap.

Om dråp af then, som afwita är.

1. §. Dräper afwita någon; böte the honom eller henne wårda skulle, tiugu daler, målsägandens ensak.

När en för brott tilltalad person uppgifwes wara, eller wid gerningens begående hafwa warit, wansinnig, skall Domare noggrant derom

undersöka och wederbörande läkares betyg infordra, samt detsamma jemte ransakningen öfwerlemna till Sundhets-Kollegium, hwars utlåtande bör afwaktas, innan Domstolen sitt beslut meddelar.

K. Br. d. 9 Mars 1826.

33. Cap.

Om okynnes få, eller hund, dödar man, eller qwinno.

1. §. Dödar okynnes få, eller hund, någon menniskia, och wiste ej ägaren, thet få eller hund okynnes wara; gifwe ut skadedjuret at dödas, och förlike målsäganden. Warder någor af thy sargad; gälde tå ägaren läkarelön, och ware ther med saklös. Kan thet pröfwas, at han wiste thet okynne; böte half mansbot, om någor theraf död linter Sargar thet någon; böte tijo daler för wårdslöshet, och half sårabot. Får någor lyte theraf; gifwe ther til lytesbot, målsägandens ensak. Nekar han sig wetat hafwa, at thet war okynnes få, eller hund, och finnes halfwa skiäl thertil; wärje sig med sielf fins ed, eller böte som sagdt är. Warder han lagliga tilsagd, thet få eller hund at döda, och giör thet ej, och sker sedan skada å man eller qwinno til lifwet; böte full mansbot. För får, theraf död ej kommer, bötes fulla såraböter.

2. §. Hissar man hund å folk, eller jagar, af öfwermod, häst, oxa, eller annat diur, å någon, at honom ther med skada göra; straffes, som han thet med egen hand giordt hade, ehwad thet är dråp, eller sår.

3. §. Föder man hemma biörn, warg, eller andra wilda diur, och stänger them ej wäl in, eller häftar, och warder någor menniskia af them dödad; böte hel eller half mansbot, som wårdslösheten är til. För får böte fulla eller halfwa såraböter. Warde ock thet diur genast dödadt.

Ang. kyrkoplikt eller enskild skrift, då någon dömmes till hel eller half mansbot, se anm. wid 24 kap. 5 §. d. B.

34. Cap.

Om man sårar annan i ansichte, eller hals; eller hugger af lem, eller slår ut tänder.

1. §. Hugger man annan i ansichte, eller hals; eller hugger af eller förderfwar näso, öra, hand, arm, eller fot; eller slår ut öga; så at han theraf lyte får: böte i lytesbot femtijo daler, och för såramålet tretijo daler. Warda flere lemmar, än en, afhuggne eller förderfwade; böte för hwarthera både lytes och sårabot, som sagdt är. Lytesbot niute målsäganden enskilt, och såraböterne gånge til treskiftes; the skola sidst uttagas.

2. §. Hugger man af annan tumelfinger, fot fram om wrist, eller häl; böte tretijo daler för lytet, och tiugu daler för såramålet. Hugger man af thet, som näst är til tumelfinger; böte tiugu daler för lytet, och femton daler för såramålet. För hwarthera af the andra fingren bötes i lytesbot femton daler, och för såramål tijo daler. Tå å fot ware så gild i såramål, som finger å hand, och halft mindre i lytesbot.

3. §. Slår man någon så, at ben bräckes, eller loßas, i hufwud, arm, lår eller ben, och kommer ej afhugg i; eller stinger man någon genom lif, eller lem; böte tiugu daler. Kommer ther lyte i; böte hälften emot afhugg.

4. §. Warda tänder utslagna; tå bötes för hwarthera lytesbot sex daler, och sårabot sex daler.

5. §. Nu hugger man åt annan, och wil skada göra: slår annar före, och får sår eller afhugg; böte äntå för hwart om sig, som förr är sagdt.

Den, som tillsogar annan de i detta och nästföljande kapitel uppräknade skador med sådane wapen, som i 24 kap. 8 §. d. B. omtalas, falles särskildt till de der stadgade tiugu dalers böter.
K. Br. d. 20 Sept. 1786.

35. Cap.

Om kiöttsår, slag, kindpust och hårdrag.

1. §. Warder man huggen, eller stungen, i arm, lår, eller annorstädes å kropp, ther afhugg eller benlösning ej sker; ware tå tijo dalers bot för hwart sår.

2. §. Giör man mindre sår, slår annan blå eller blodig; böte för hwarje blånad eller blodwite två daler.

3. §. Slår man annan kindpust, och synes ej åkomma; böte sex marck.

4. §. Drager man annan i hår, eller skägg, skuffar, stöter eller knubbar, och synes ej åkomma; ware samma bot.

5. §. Komma män samman af bråd skiljnad, och får annar sår, och annar död; tå straffes dråpet efter lag, och sår ware ogildt. Sarga the hwar annan, och dör ingenthera; böte hwar för sin gierning, doch hälften mindre then, som först slagen blef.

6. §. I the mål, therom i 3. och 4. §. §. skils, må ingen kära, utan rätter målsägande, ther brottet ej sker å tid, och ort, som fridlyst är.

Ang. förlikning, se K. Br. d. 11 Juni 1740. (wid 20 kap. 4 §. R. B.)

Se K. Br. d. 20 Sept. 1786. (wid slutet af näst föreg. kap.)

36. Cap.

Hurn bötas skal, om man slår hustru sina, eller hustru man sin; eller husbonde, eller matmoder, legohion sitt.

1. §. Hwilken man af hat, eller i dryckenskap, eller för annor qwinnos skul, slår hustru sina blå eller blodig, lahm eller lytt; ware thet alt i tweböte. Slår hustru man sin; stånde samma rätt.

2. §. Slår husbonde, eller matmoder, legohion sitt, så at thet warder theraf lahmt eller lytt; ligge thet i laga bot, som förr är sagdt. Näpsa the thet skiäliga för brott thes; ware ogildt.

37. Cap.

Huru öfwermage böta skal för sår och lyte.

1. §. Giör öfwermage fullsår, then som äldre är än sin, och yngre än femton åhr; böte halft mindre, än then som myndig är, så i lyte, som såramål. Giör han mindre åkomma, som är blånad, eller blodwite; ware lag samma. Hafwer han ej egit gods at böta af; rises tå af föräldrar, eller förmyndare.

38. Cap.

Om såramål, som ske af rätt wåda.

1. §. Hwar som i såramål något giör med wåda, och ej af upsåt och med wilja; böte så för såramål, som för lyte, hälften, eller flerdung mindre, än för wiljagierning, efter thy wådan är til. Sker thet af full wåda, ther han skadan ej föreſe eller wägia kunde; ware saklös.

39. Cap.

Huru sår skola synas, och wårdas; och om läkarelön.

1. §. Hwilken som i Staden warder sårad, eller slagen; kåre genast för Rätten, och warde twå gode män nämnde, helst Stadens läkare, som the sår granneliga syna skola, och therom witna. Sker thet å landet, och är Tingstima inne, eller för handen; tage then, som slagen är, genast stemning å then, som slog, och han ware sedan plichtig, å samma, eller nästa dag til swars komma. Är ej Tingstima inne, eller när för handen, eller är then slagne ej så föhr, at han kan sielf til Tings komma; låte tå syna såren af them, som thet förstå, och sedan therom witna kunna.

2. §. Warder någor så stungen, sårad, slagen, eller kroßad, at han dör inom natt och åhr, och pröfwes tå liusliga,

liga, at han af then handawerkan död blef; gifwe then, som sårade, eller slog, lif för lif. Nu kan annor sinkdom tilkomma, eller läkarens wårdslöshet, eller annat ofall; ware tå fälder til hel, eller half mansbot, alt som omständigheterne äro til.

Ang. kyrkoplikt eller enskild skrift wid hel eller half mansbot, se anm. wid 24 kap. 5 §. d. B.

3. §. Warder lem ofärdig och lahm efter natt och åhr, sedan man slagen eller sårad wardt; tå bötes therföre lytesbot, som sagdt är, målsägandens ensak.

4. §. I alla såramål, ther man böter före, gälde then brotslige läkarelön, hinder, och all annan kostnad och skada, och thertil för sweda och wärck. Pröfwe ock Domaren, hwad brist then sårade i sin näring theraf hafwer, och lägge honom skiälig wedergällning til.

40. Cap.

Om stöld.

1. §. Hwar som första gången stiäl gods, eller penningar, öfwer tiſo daler; böte tre gånger så mycket, som thet stulne wärdt är. Orkar han ej böta; plichte med kroppen, doch ej högre, än efter stöldens wärde.

Den, som på flera ställen eller särskilta gånger tagit mindre än tio daler wid hwarje tillfälle, skall, när wärderingen af allt det tillgripna sammanlagdt öfwerstiger tio daler, enligt rätta meningen af denna §., ståndа tiufsrätt.

K. Br. d. 25 Nov. 1762.

2. §. Stiäl någor å flera ställen, än ett, eller på åtskilliga tider, och hafwer ej förr warit för tiufnad lagförd och straffad; tå skal om hwarje tiufnad särskilt å sin ort ransakas, och ther pröfwas, om han til tiufnaden saker är; gånge sedan Dom öfwer tiufwen för altsammans, ther han sidst lagföres, och plichte, som then ther första gången stulit.

Jemför K. Kung. d. 18 Dec. 1823. (wid 10 kap. 21 §. R. B.)

3. §. Warder tiuf för stöld andra gången lagförd; böte fyradubbelt tiufnadens wärde. Orkar han ej böta; plichte med

kroppen, som sagdt är, och tå ökes straffet med "fem par spö, "eller fyra par ris." Kommer han tridie gången åter, och stiger tiufnaden til hundrade daler; "warde hängd, ehwad thet "är man, eller qwinna." Är tiufnaden mindre; "miste ej lif= "wet; utan" plichte med kroppen, efter stöldens wärde, och arbete i try åhr under Konungens hächte. Stiäl han fierde gången; "warde hängd."

Denna § är sålunda ändrad:

Warder tiuf för stöld andra gången lagförd; böte spradubbelt tiufnadens wärde. Orkar han ej böta; plikte med kroppen, som sagdt är, och då ökes straffet med "fem par spö, eller fyra par ris."*) Kommer han tredje gången åter, och stiger tiufnaden till etthundrade daler; **straffes med spö eller ris, efter summans belopp, och för all sin tid arbete å Kronans fästning.** Är tiufnaden mindre; plikte med kroppen, efter stöldens wärde, och arbete i tre år under Konungens häkte. Stjäl han fierde gången, **mer eller mindre; straffes med spö eller ris, efter summans belopp, och arbete för all sin tid å Kronans fästning.** K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

*) Jemför K. Förordn. d. 10 Juni 1841. (wid 5 kap. 1 §. S. B.)

Den, som en gång är straffad för stöld och sedermera föröfwar snatteri, skall för den sednare förbrytelsen straffas såsom för stöld andra gången. K. Br. d. 16 Febr. 1738, och d. 16 Maj 1764.

4. §. Allt thet stulit är, bör gäldas åter, förr än böter uttagas. Gitter tiufwen thet ej; förnöje målsäganden med arbete, när tiuf ej lif mister, eller til Konungens arbete dömd är.

5. §. Stiäl någor frucht ur trägård, humblegård, rofwogård, eller kålgård, ärter, bönor, ållon eller nötter †) til full mans börda, eller laß; eller stiäl och förer bort ett laß af annars huggen wed, timmer och gärdsel; stände tiufsrätt. Är thet mindre; tå bötes, som om snatteri sägs.

Wid tillgrepp af på åkern wärande potatis, 4 kappar, har denna § blifwit tillämpad, och den brottslige dömd såsom för snatteri, enligt K. Uns. d. 7 Sept. 1841.

6. §. Hwar som bryter sig in i något rum, eller hus, til at stiäla, ändoch han alsintet finner eller tager; straffes första gången med nijo par spö, eller siu par ris. Sker thet

†) Under de fyra första orden förstås den frukt, som wäxer inom sådana inhägnade ställen: de fyra sista orden utmärka sjelfwa frukterna, då de wäxa hwar som helst utom de fyra förutnämde ställen.

Lind, Domarens Pröfning. sid. 30 och 31.

andra gången; ware twegildt. Kommer han tridie gången åter; plichte med tiugu siu par spö, eller tiugu ett par ris, och fierde gången med tretijo sex par spö, eller tiugu siu par ris. Hafwer han ock tå något stulit; plichte therföre särskilt, som förr sagdt är.

Första mom. af denna § har blifwit sålunda ändradt:

Hwar som — — —; straffes första gången med nio par spö, eller siu par ris, **eller deremot swarande fängelse wid watten och bröd.** K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

Lagens stadgande angående inbrott skall lämpas till de händelser, då någon utöfwar wåld, och sämedelst genom wägg, mur, golf, tak, dörr, lucka eller fönster öppnar sig ingång i annan mans med lås försedde och igenläste eller eliest igenstängde rum eller hus, eller ock betjenar sig af dyrkar eller falska nycklar, eller annan list, för att inkomma i sådant hus eller rum, och det utan asseende på stället, hwareft huset är belägget, eller om det är behodt eller icke. Samma lag ware om den, som genom wåld eller list sönderbryter eller öppnar skåp, kista, skrin eller annat dylikt, som med lås försedt och igenläst är.

K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 17.

Den, som en gång lidit straff för inbrott, men åter för andra gången, i afsigt att stjäla, dermed beträdes, skall, utan asseende på wärdet af det derwid tillgripna, i och för sjelfwa inbrottet, utom det stadgade twegildta kroppsstraffet och böterna för stölden efter lag (se 3 § d. kap. och anm. dertill), ware förfallen till **twå års arbete,** mannen å någon Kronans **fästning,** och qwinnan å **tukthus.**

K. Br. d. 1 April 1773, och K. Förkl. d. 30 April s. å., jemf. med K. Br. d. 21 Juni 1820.

Har den, som föröfwat inbrott andra gången, tillika begått stöld tredje gången af mindre wärde än hundra daler, skall han, jemte öfriga straffet för hwardera gerningen särskilt, efter hwad derom är stadgadt, dömmas äfwen särskilt till fästningsarbete för hwardera brottet, nemligen: **twå år för inbrotter** och tre år för stölden, eller tillsammans fem år. K. Br. d. 18 Juni 1807.

Den, som genom tredje resan inbrott begår stöld, skall, ehwad det stulna är litet eller mycket, dömmas att, jemte det för inbrottet stadgade straffet af tiugusiu par spö eller tjuguett par ris och den öfriga kroppsplikten efter tiufnadens wärde, tillika hållas **i sin öfriga lifstid** till allmänt arbete å fästning eller tukthus. K. Br. d. 25 Jan. 1782.

Då wid inbrott endast snatteri föröfwas, skall den brottslige första och andra resan, jemte straffet för inbrottet, böta enligt 47 kap. d. B. K. Br. d. 1 Juli 1746.

Den, som olofligen bryter upp andras bref och deruttur tager penningar eller penningewärde, mycket eller litet, straffes såsom för in-

brott; arbete ock dertill wid Kronans slott eller fästning i ett eller flera år, eftersom brottet är till. K. Förordn. d. 21 Mars 1835.

Det tjenstehjon eller den lösa person, som befinnes hafwa hos sig dyrkar, dubbla nycklar eller huswudnycklar, utan husbondens minne, eller falska nycklar af hwad slag de wara må, skall, fastän någon skada ej skett, utan skonsmål straffas, mannen med nio par spö och qwinnan med sju par ris, eller deremot swarande fängelse wid watten och bröd; dock skall sistnämde bestraffning, eller tolf dagars fängelse wid watten och bröd, tillämpas, då brottet första gången föröfwas. K. Förordn. d. 9 Dec. 1756, jemf. med K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

Den, som stjäl är sickorna i kläder, som någon i wakande tillstånd bär på sig, eller gripes i gerningen och ej gittat fullborda den, skall, utom den i lag stadgade kroppsplikten, uträknad efter tjufnadens wärde, dertill straffas, mannen med tio par spö och qwinnan med åtta par ris; och om någon flere gånger dermed beträdes, skall han ställas wid en påle i halsjern att skämmas en timme, och derefter afstraffas; dock bör, om sådan stöld sker första gången, fängelsestraff wid watten och bröd, motswarande det utsatta spö- eller risstraffet, ådömmas jemte hwad lag i öfrigt stadgar. K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 18. jemf. med K. Wr. d. 28 Febr. 1817, och K. Förordn. d. 10 Juni 1841.

7. §. Bryter tiuf sig in genom fenster, eller eljest i gård och hus om nattetid, och får sår, eller warder dräpen; ware ogildt. Sätter han sig til motwärn, ehwad thet är natt, eller dag; ware lag samma. Giör han them skada, som sitt wärja wilja; ligge i tweböte, och plichte thertil för hemfrids brott.

8. §. Tager annar man tiufwen, än then, som rätter målsägande är, eller godset wärda borde; tå äger han tiugunde penningen af alt, thet tiufwen ther hade med sig, som hans egit war.

9. §. Wil ej målsäganden sielf anklaga tiufwen för Rätta; käre tå then, som å Konungens wägnar kära äger, och niute målsägande rätt.

10. §. Hwilken med wilja släpper tiuf, och honom utur wägen skaffar, sedan han gripen och fängslad är; plichte som i Straff Balken, och förr i thenna Balk urskils.

Ang. kyrkoplikt eller enskild skrift för den, som stjäl eller snattar, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7 och 8 (i bihanget till denna lagbok.)

41. Cap.

Om flere stiäla med samnad hand, eller någor warder thertil lockad eller buden, eller eljest är i tiufnad delachtig.

1. §. Sälla sig twå eller flere samman at stiäla; tå skal hwarthera straffas efter hela tiufnadens wärde, ehuru the then sig emellan deldt hafwa. Och then sitt mist, niute thet åter af thes gods, som hafwer at gälda med.

2. §. Lockar någor, eller binder, öfwermaga, at stiäla med sig; eller giör mannen thet med sin hustru; föräldrar med sina barn; förmyndare med then omyndiga; förman med then, som står under hans lydno; husbonde, eller matmoder, med sitt tienstefolk, eller inhyses hion: stände samma rätt, som then ther andra gången stulit. Warder han åter med sådan gierning funnen, och stiger stölden öfwer hundrade daler, "warde hängd": och then, som war lockad, eller buden, at stiäla, straffes som annar tiuf, ther han til mogen ålder kommen är.

Straffbestämmelsen "warde hängd" är sålunda ändrad: **straffes med spö eller ris, efter summans belopp, och arbete för all sin tid å Kronans fästning:** K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

3. §. Nu hafwer någer eljest hulpit tiufwen med råd, eller dåd; stände samma rätt, som tiufwen sielf. Then som wetandes giömdt eller nött med honom; eller haft förut kunskap, at tiufnaden ske skulle, och thet ej uppenbarat; eller wiste wara stulit, och halp thet at dölja; eller ock hafwer på annat sätt tiufnaden främjadt: stände tiufsrätt.

Ang. kyrkoplikt för den, som stjäl, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7. (i bih. till denna lagbok.)

42. Cap.

Om hustiufnad, och nidings stöld.

1. §. Stiäl, snattar, eller upsäteliga förfar, eller undandöljer tienstehion, eller annar betient, något af thes hus-

bondas egendom; thet ligge alt i tweböte mot annat snatteri och tiufnad.

2. §. Stiäl man litet eller mycket, tå wådeld, watunöd, skiepsbrott, wåldswerkan, eller fiende åkommer och tränger, eller ock något undan sådan fahra och nöd bärgadt är; warde hängd. *)

3. §. Stiäl skieppare, forman, eller theras folk, thet them gifwit är at föra eller förwara; gälde thet åter, och böte fyradubbelt tiufnadens wärde. I thy fall ware samma lag, ther gästgifware, eller krögare, från gästen stiäl.

Den, som begår de i 3, 4 och 5 §§ af detta kap. omtalade stölder, skall, ehwad wärdet af det stulna stiger öfwer eller under tio daler, dömmas till de utsatte fyradubbla böterna, och förmår ej den brottslige dem gälda, bör, wid deras förwandling till kroppsstraff, detta uträknas till en fjerdedel mer än tjufnadens wärde.

K. Br. d. 17 Jan. 1741.

4. §. Tager några swikeliga af barn, som yngre är, än tolf åhr, eller af then, som afwita är, kläder, smide, eller annat, hwad helst the å sig bära; eller stiäl några i badstufwu; eller af then, i swår sjukdom ligger; eller af någon död menniskia; eller af sofwande å marken; eller ther allmän farsot i hus är: ware ock lag samma.

5. §. Stiäl några af thet skiep, eller gods, som är strandadt, eller utan folk til lands kommit; straffes som nu sagdt är.

Ang. kyrkoplikt eller enskild skrift för den, som stjäl eller snattar, se K. Förkl. d. 21 Mars 1807. p. 42. mom. 7 och 8 (i förh. till denna lagb. k.)

43. Cap.

Om then, som stiäl ute på marken; och om några tager annars mans båt eller häst; eller miölkar hans ko, får eller get.

1. §. Stiäl man å åker, eller äng, säd skuren, eller oskuren, hö eller halm stackad, eller ostackad, "eller annars

*) Dödsstraffet för detta brott, såsom naturligen inbegripet bland stölder, har otwifwelaktigt upphört, men så länge hwarken Lagstiftaren eller Lagens högsta tolk satt något annat i stället, måste Underdomaren följa detta Lagens rum. Lind, Domarens Pröfning. sid. 55.

"mans häst eller boskap, som går i bet ute å marken, inom, "eller utom hägnad"; ware thet i tweböte.

Den, som stjäl annans häst, boskap eller annat kreatur i bete ute på marken, inom eller utom hägnad, skall, utan att så böta med penningar och antingen det stulna uppgår i wärde till mer eller mindre än tio daler, dömmas till dubbel kroppsplikt efter stöldens wärde, och straffet **ökas med åtta par spö för mannen och sex par ris för qwinnan, hwilket straff den brottslige bör undergå, sedan han eller hon blifvit att skämmas i twenne timmar i halsjern wid en påle.** Den, som begår 2:dra gången sådan stöld, skall likaledes utstå dubbel kroppsplikt, hwarjemte straffet bör ökas med sexton par spö, eller tolf par ris; dock får högsta kroppsplikt ej öfwerskridas. Kommer någon åter 3:dje gången, och stiger det stulnas wärde till etthundrade daler, straffes med högsta kroppsplikt, och arbete all sin tid å Kronans fästning. Är tjufnaden mindre, blifwer kroppsstraffet lika, som för andra gången, hwarförutan den brottslige skall arbeta tre år wid Kronans häkte. Stiäl någon 4:de gången litet eller mycket, skall han, jemte undergående af spö eller ris, såsom wid tredje gången, arbeta i all sin öfriga lifstid wid Kronans fästning. Och skall den brottslige i alla dessa fall före straffet stå två timmar i halsjern. K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 19.

I stöld ute på marken, som i denna och nästföljs. § 2 omtalas, äger snatteribot icke rum. K. Br. d. 1 Maj 1745.

2. §. Samma lag ware, ther några stiäl bistock, eller fisk utur annars mans dammar, sumpar, nät, miärdar, kalsor, eller andra fisketyg; foglar och diur ur jagtredskap, eller sielfwa redskapen, och annat thylikt.

3. §. Tager några och brukar, utan lån eller lego, annars mans båt, eller fartyg, eller häst, och pröfwes han thet hafwa giordt utan ondt och argt upsåt; gälde dubbel lego, och all skadan åter.

4. §. Miölkar några annars mans ko, får eller get; stående wid Tings dör, eller Rådstufwu dör en tima, med miölkekäril i handen.

Den, som olofligen mjölkar annars ko, får eller get **ute på marken,** skall, förutan det som lagen innehåller, **derjemte straffas, mannen med sex par spö och qwinnan med fem par ris, och ersätta mjölkens wärde;** och ökes straffet, när någon dermed oftare beträdes, hwarje gång med tre par spö för mannen och två par ris för qwinnan; dock skall, när förbrytelsen första gången begås, fängelsestraff wid watten och bröd, motswarande det utsatta spö- eller risstraffet, ådömmas jemte hwad lag stadgar.

K. Förordn. d. 21 Jan. 1773, och K. Br. d. 26 Okt. 1790, jemf. med K. Förordn. d. 10 Juni 1842.

5. §. Rifwer man annars gärdesgård, och släpper få in i åker eller äng, eller i andra ägor; plichte som i Bygninga Balken sagdt är.

Ang. kyrkoplikt för den, som stjäl eller står tiufsrätt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7. (i bih. till denna lagbok)

44. Cap.

Om then, som lägger skatt och tunga å Konungens skattskyldiga undersåtare.

1. §. Dierfwes några lägga skatt, giärder, eller annan tunga å Konungens undersåtare; eller swikeliga taga högre tull och skatt ut, än bewiljadt och påbudit är; gälde skadan åter och stånde dubbel tiufsrätt.

Ang. kyrkoplikt för den, som står tiufsrätt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7. (i bih. till denna lagbok.)

2. §. Hwilken Konungens Embetsman, hög eller låg, som sielf, eller genom andra, intalar, eller förleder undersåtarna til något sammanskott, kostnad, utgift, eller arbete; rätte up skadan, miste embetet, och böte tuhundrade daler. Tager han sådant emot, tå thet, såsom af fri wilja biudes; böte hundrade daler, och gifwe åter thet han tog.

45. Cap.

Om then, som swikeliga drager til sig Kronones ingäld; så ock om Upbördsman något theraf förskingrar.

I anledning af K. Förordn. d. 29 Nov. 1823, som ändrat 2 § i detta kapitel, har öfwerskriften till det hela fått denna lydelse:

Om den, som swikligen drager till sig Kronans ingäld; så ock om Uppbördsman eller annan Embets- och Tjensteman förskingrar medel, som han i och för embete eller tjenst emottagit.

1. §. Hwar som swikeliga drager under sig Kronones ingäld; stånde dubbel tiufsrätt.

Eho som af publika dokumenter och handlingar i Kongl. Maj:ts och Kronans Kollegier något borttager eller uppsåtligen förskingrar, eller ock dem sig tillhandlar och ej angifwer, blifwer anfedd och bestraffad som Kongl. Maj:ts och Kronones tjuf. K. Förb. d. 27 April 1695.

Ang. kyrkoplikt för den, som står tiufsrätt, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7 (i bih. till denna lagbok.)

2. §. "Griper Upbördsman til Kronones, Stadens, eller "andra almänna medel, och them förskingrar; miste tienst sin, "och gälde åter, med sex af hundrade i ränta; böte ock ther "til fyratijo daler för hwarje hundrade, som han tilgripit. "Kan han ej fullt återgälda, och är thet under, och til hun"drade daler; arbete wid Konungens Slott eller fästning, ett "åhr. Stiger thet något ther öfwer, eller til tuhundrade da"ler; arbete, som sagdt är, i tu åhr, och så widare. Stiger "thet öfwer nijohundrade daler, eller til tusende; arbete i tijo "åhr. Tilgriper han något ther öfwer; arbete i hela sin lifstid. "Går thet öfwer tutusende daler; warde hängd. Och gänge ej "thes mindre i alla theßa fall, i betalning, hwad han i bo "hafwer. Nu kan han skadan gälda, men ej böterna, och "stiga the böter til tusende daler, eller ther öfwer; sitte en "månad i Konungens hächte wid watn och bröd. Äro böter"ne mindre; plichte med sådant fängelse i åtta, eller fiorton "dagar, eller tre wekor, alt som Domaren thet pröfwar."

Denna § har erhållit följande förändrade lydelse:

Griper någon till medel, ware sig Kronans, städers, menigheters eller enskiltes, dem han i eller för embete eller tjenst till förwarande, förwaltning, eller redowisning emottagit, och dem förskingrar, miste embete eller tjenst, förklares owärdig att i Rikets tjenst widare nyttjas och straffes med fängelse och tjenligt arbete i 1 till 2 år, då det tillgripna är under, eller till 1,000 daler; med arbete å fästning

i 2 till 5 år	då tillgreppet går	öfwer 1,000	eller till	3,000	daler,
i 5 — 8 år	— —	öfwer 3,000	eller till	6,000	daler,
i 8 — 11 år	— —	öfwer 6,000	eller till	18,000	daler,
i 11 — 14 år	— —	öfwer 18,000	eller till	60,000	daler,
i 14 — 16 år	— —	öfwer 60,000	eller till	180,000	daler

och derutöfwer. Rymmer någon med uppbörd eller andra sådana medel, som förr sagde äro, straffes han, då han ertappas, med 5 års arbete å fästning, utöfwer hwad ofwan sagdt är.

Wid fängelse- eller fästningsstraffs bestämmande i de delar, då kortare eller längre tid derföre satt är, pröfwe Domaren om tillgreppet af stöseri

eller wårdslöshet föranledt warit, eller ej, så ock om andra omständigheter till strafftidens förkortande eller förlängande inom de stadgade gränsorne werka kunna.

Hwad tillgripet är, skall återgäldas med sex af hundrade i ränta. Uppas brist deri, äger den, ifrån hwilken tillgreppet skett, sedan den brottslige straffet undergått, samma rätt till hans person, som lagen i allmänhet tillägger fordringsägare i anseende till deras gäldenärer.

K. Förordn. d. 29 Nov. 1823.

Den förman, som sielf eller genom andra begärt eller till låns fått några medel af deß underhafwande uppbördsmän, under hwad namn och sken det wara må, bör de lånta penningarne återgälda, wara embetet förlustig och, om skada skett, tillika förklaras owärdig att widare så tjena Kongl. Maj:ts och Kronan.

K. Förordn. d. 21 Mars 1735, jemf. med K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 20.

46. Cap.

Om Kyrkiotiufnad.

1. §. Stiäl man något i Kyrkio, ehwad thet Kyrkian tilhörer, eller är af andra ther i förwar satt, och är thet hundrade daler eller mera wärdt; "warde hängd."

Straffbestämmelsen "warde hängd" är sålunda ändrad: **umgälle brott sitt med fyratio par spö, eller trettio par ris, och fästningsarbete i hela den brottsliges lifstid.** K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

2. §. Nu stiäl ther några mindre, än hundrade dalers wärde; ligge i tweböte, arbete och thertil, wid Konungens Slott eller Fästning, ett eller flera åhr, efter som brottet är til.

3. §. Hwar som stiäl något af annan under Gudstienslen, antingen inne i Kyrkian, och annorstädes, ther uppenbar Gudstienst hälles, eller stiäl ute å Kyrkiowall, häst, eller hwad thet är; böte dubbla tiufwa böter.

4. §. Samma lag ware om then, som stiäl i något likhus, eller gräfwer up död kropp, och tager swepning, kista eller klädnad, eller stiäl i fattigstufwu, eller i Kyrkians wapnhus, eller ur fattigbösso, som utom Kyrkio är.

Snatteribot äger ej rum wid de stölder, som i detta kapitel omtalas. K. Br. d. 1 Maj 1745.

Ang. kyrkoplikt för den, som stjäl, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7. (i bih. till denna lagbok).

47. Cap.

Om snatteri.

1. §. Tager eller snattar någor tijo dalers wärde, eller mindre, thet må ej stöld heta; utan gifwe han thet åter, och böte hälften af wärdet. Kan han thet ej; plichte med tre dagars fängelse, och förnöje målsäganden med arbete. Gör han thet andra gången, gälde åter, och böte fulla wärdet. Sker thet tridie gången; stände tiufsrätt.

Om någon snattar på flera ställen, se K. Förordn. d. 25 Nov. 1762. (wid 40 kap. 1 §. d. B.)

Snattar den, som en gång begått stöld, se anm. wid 40 kap. 3 §. d. B.

Om snatteri med inbrott, se K. Br. d. 1 Juli 1746 (wid 40 kap. 6 §. d. B.)

Böter för andra resan snatteri böra, i brist af tillgång, förwandlas till sex dagars fängelse. K. Br. d. 24 Mars 1825.

Snatteribot äger ej rum i de stölder, hwarom handlas i 42 kap. 3, 4 och 5 §§., 43 kap. 1 och 2 §§., samt i 46 kap. d. B. enl. K. Br. d. 17 Jan. 1741, och d. 1 Maj 1745; (anmärkte wid nämde lagrum) ej heller i fråga om stöld ur bref. enl. K. Förordn. d. 21 Mars 1835. (se 40 kap. 6 §. d. B.)

Ang. enskilt skrift i snatterimål, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 8 (i bih. till denna lagbok.)

48. Cap.

Om fynd och hittegods, och hurn thet bör lysas up.

1. §. Hwar som något hittar, han bör thet genast kungiöra, och lysa låta tre Söndagar å rad, i närmasta Kyrkio å landet, eller i alla Stadens Kyrkior, så ock å Härading, eller Rådstufwu. Kommer then, som mist hafwer, och wiser at thet hörer honom til; tage sitt åter, och gifwe skälig hittelön. Kommer han ej inom natt och åhr, sedan lyst är; tage Konungen twå delar, och tridiung then som hitte.

2. §. Af nedgrafwen skatt, botnfynd, eller annat slikt, ther ej fins ägare til, tage jordägaren halft och halft then som hitte. Är thet gammalt mynt, gull, silfwer, koppar, metall eller andra konstsycken; tå bör han thet Konungen biuda. Löser Konungen thet in, gifwe honom fulla wärdet,

och en åttonde del ther til; then lösn behålle han, som hitte. Om ſtrandwrak och ſkiepsfynd, urſkils i Siölagen.

För hembud af fynd till Kronan har man att wända ſig till Konungens Befallningshafwande. Den, ſom fyndet icke angifwer, utan nedſmälter, undandöljer eller förytträr, ſkall utan löſen miſta hwad af fyndet kan wara i behåll, ſamt böta dubbelt ſå mycket ſom han deraf nedſmält, döljt eller förytträt.

K. Br. d. 20 Aug. 1755, lemf. med K. Förordn. d. 17 April 1828. §. 6.

3. §. Hittar man häſt, oxa, ko, får, get, eller hwad ſå thet är; låte en gång lyſa, och niute af ägaren foderlön och all annan koſtnad, ſedan then nytta räknad är, ſom han af thy haft. Nu är ſkiälig miſstanka mot then, ſom säger ſig hittadt hafwa; tå ſkal han ſig urtiufwa göra med lyſningа witnen, och ſielf ſins ed, at han thet ſå ej af illwilja och liſt, utan ſom driftefä, uptog. Kommer ej han inom natt och åhr, ſom rätter ägare är; tå äge han ſä, ſom hitte.

4. §. Hittar man bi å annars ägor, och låter ej lyſa, utan tager them bort; gånge therom, ſom i näſta §. ſägs. Sätter man up tom biſtock i ſkog, eller annorſtädes, och med mat och bete lockar til ſig annars mans bi; böte tre daler, och gifwe them åter.

5. §. Nu hittar man något, och låter ej ſå lyſa, ſom ſagdt är; gifwe åter, och böte dubbelt ſå mycket thet wärdt war, ſom han hitte, eller theraf förtegadt eller förſnilladt hafwer.

Den, ſom ej förmår betala de i denna § utſatte dubbla böter, ſkall efter Straff Balken undergå kroppsplikt, ſwarande emot två tredjedelar af det förtegade godſets wärde.

K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 21.

49. Cap.

Om ſtulit gods kiöpes, eller tages i pant; och hurn man må ſig urtiufwa göra; ſå ock om then, ſom ſwikeliga ſig tilägnar annars mans gods.

1. §. Kiöper någor, eller tager i pant, thet han wet ſtulit wara; ſtånde tiufsrätt, och then ſitt miſt hafwer, tage thet lagliga åter utan löſn. Nu kiöper man något af then, ſom miſstänckt är; böte tijo daler, och gifwe åter thet han ſå kiöpte, om godſet är ſtulit.

2. §. Klandras thet ſom ſtulit är, och säger man ſig thet kiöpt hafwa, eller wil på annat ſätt genom fångesman, eller witnen, wiſa ſin rätt; tå ſkal thet gods, i Rätten, eller hos bofaſt man, inſättas, och fångesmannen eller witnen framhafwas. Sker thet inom then tid, ſom Domaren förelägger; ware han ſaklös, ſom ifrån ſig leda gitter, och ſware tå then, ſom thet ledes til. Kan han ej wiſa laga fång; gifwe ut thet, ſom klandras, och giöre ſig urtiufwa med ſielf ſins ed, om Domaren thet ſkäligt pröfwar. Gitter han ej eden gånga; ſtånde tiufsrätt. Hafwer han witne, at han thet redeliga kiöpt, äntå at han ej fångesman framſkaffa kan; ware ſaklös.

3. §. Lägger någor märke å thet, ſom hörer annan til, dödt eller qwickt; eller lägger märke å annars märke, och wil ſig ther med något tilägna; ſtånde tiufsrätt.

Ang. kyrkoplikt för den, ſom står tiufsrätt, ſe K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 7. (i bih. till denna lagbok.)

50. Cap.

Om öfwermage ſtiäl.

1. §. Stiäl öfwermage, ſom är under femton åhr; gifwe thet ſtulna åter, ſå ofta thet ſker, och warde näpſt af föräldrar, eller af målsman ſin. Hwilken ſom öfwermaga ther til lockar eller tubbar; ſtraffes ſom förr ſagdt är.

51. Cap.

Om bodrägt.

1. §. Drager mannen något lönliga undan huſtrun; eller huſtrun undan mannen; eller barnen undan föräldrar; eller the från hwar annan, ſom i bolag äro: ſtånde them fritt, om the then brotsliga therföre lagſöka wilja. Kommer

saken för Domaren; pröfwe tå han upsåtet och omständigheterna, och lämpe straffet therefter.

52. Cap.

Huru man skal sitt återtaga, eller annan lagliga til tiuffsak binda, och therom ransaka låta; och om man utan skiäl annan något gods fråncänna wil.

1. §. Ingen må sielfwilligt taga åter thet han widkännes, ehwad thet är ifrån honom stulit, eller han thet tappadt hafwer; utan lite Befalningshafwanden, eller Domaren ther om til: doch må han thet återtaga af then, som är löfker man, eller mißtänckt at wilja rymma, eller ther stulit gods å färska gierning finnes.

2. §. Nu hafwer man wåhn å, eller någon kunskap, hwart tiuf, eller tiufnad, är kommen; begiäre tå lof af Häradsfogde, eller Länsman å landet, eller af Borgmästare och Råd i staden, at ther ransaka, och säge hwad han hafwer mist, och hurudant, så ock sina skiäl ther til: såsom, at then mißtänckte förr stulit; eller at sådana tiuffsaker hos honom sedda äro; eller at han them försåldt; eller at han håller sig undan, och synes taga sak å bak; eller warit i sälskap med andra, som tiufnaden med skiäl tilwitas kan: I theßa och flera sådana fall, må ransakan honom ej nekas; utan fare han tit med twänne Nämndemän, eller twänne edsworna Stadstienare, eller ock andra goda män, och förkunne ther byamän, eller husbondan, at the tit sände äro. Finnes ej thet man ransakar efter; bewise tå then, som ransakan begiärte, eller gånge ed, at han sitt mist hafwer, och ej af illwilja ransakning sökt. Ej må man annorlunda ransaka af sielftagen macht. Giör thet någor, och finner ej tiufnaden; böte tijo daler, och fylle skadan.

3. §. Sätter sig byaman, eller bonde, til motwärn, och wil ej tillåta sådan ransakning; utan öfwerfaller them, som ransaka skola, med bugg och slag, eller med smädeord; plichte, som i 18. Cap. 9. §. i thenna Balk sagdt är.

4. §. Är ej husbonden sielf hemma, utan hustrun; gånge ransakan för sig lika fullt. Är han ogift, och låter någon annan huset föreslå; ware lag samma.

53. Cap.

Om lönskaläge.

1. §. Lägrar ogift man ogift qwinno; böte mannen tijo daler, och "qwinnan fem". Sker thet annan gång; böte dubbelt, och tridie gången tredubbelt. Förser sig någor thermed fierde gången, eller flera; böte för hwarje gång, han åttatijo daler, och hon fyratijo daler.

Då qwinna begär lägersmål 1:sta gången, må hon endast enskilt skriftas och aflösas samt plikta två daler till kyrkan i den församling, der förbrytelsen skett, men, om barn framsödes, der sådant inträffat; kan hon ej böterna gälda, skall hon aftjena dem med arbete till kyrkan, då hwarje dagswerke räknas till hälften emot drängedagswerke efter markegång. Sker det 2:dra gången, kommer hon att, jemte enskilta skriften, erlägga dubbel plikt, eller den efter nämde beräkningsgrund aftjena. Men förser hon sig flere gånger, då bör hon undergå det answar, som lagen i sika fall hittills stadgat; dock bör, om hon framfödt barn och det lesswer, fängelsestraffet wid watten och bröd (se 3 § d. kap.) för tredje och fierde resan, wid brist af böter, icke werkställas förr än ett år efter barnets födsel. K. Förordn. d. 10 April 1810.

2. §. Af theßa böter tage fader, eller moder, eller målsman, målsägande rätt, ther the åkära. Kära the ej; käre tå then som å Konungens wägnar kära äger, och niute målsägande rätt. Gifwer han någon skuld, och gitter thet ej bewisa; plichte för olaga tilmäle, som lag säger.

3. §. Orka the ej böta, som lönskaläge giordt hafwa; plichte tå man första gången med fiorton dagars fängelse, eller arbete wid Kyrkio, Slott eller Fästning, och för andra gången dubbelt; qwinna straffes "hälften" mindre. Sker thet tridie gången, plichte man med tolf dagars fängelse wid watn och bröd, "eller tijo par spö"; och qwinna med sådant fängelse åtta dagar, "eller fyra par ris." Fierde gången straffes man med tiugu dagars fängelse wid watn och bröd, "eller "tiugu siu par spö;" och qwinna med sådant fängelse tolf dagar, "eller tijo par ris."

Huru förhållas bör, då qwinnan ej kan gälda afgiften till kyrkan för 1:sta och 2:dra resan lönskaläge, se anm. wid 1 §. d. kap.

Då lägersmåls- eller enkla horsböter, i brist af tillgång, skola förwandlas till kroppsstraff, skall det alltid ske till fängelse wid watten och bröd; hwilket stadgande dock ej har afseende på de lönskalägsböter, för hwilka lagen, då ej bötas kan, blott fängelse utsätter.

K. Br. d. 9 Juni 1780, och d. 14 Aug. 1784.

Jemför K. Förordn. d. 10 Juni 1841. (wid 5 kap. 1 §. S. B.)

4. §. Lägrar någor en qwinno, som dumbe är, eller husbonde sin tienstepigo; ligge han i tweböte, ehwad thet är hor, eller lönskaläge. Om then, som häfdar afwita qwinno, eller öfwermaga, är förr sagdt.

5. §. Tager man then til ächta, som han lägradt hafwer; gifwe til Kyrkian, för otidigt sängelag, twå daler hwarthera.

Detta lagens stadgande tillämpas äfwen, då någon häfdar sin fästeqwinna före wigseln. K. Br. d. 12 April 1749.

Enka, som under sorgetiden låtit sig lägra, erlägge dubbla böter för otidigt sängelag. K. Br. d. 26 Aug. 1756.

6. §. Lägrar förmyndare mö, som under hans wärjo är; eller läremästare then, som honom til underwisning förtrodd är; tå straffes han med fängelse wid watn och bröd, eller annan kroppsplicht, efter omständigheterna, och hon plichte efter lag.

7. §. Hafwer någor haft lägersmål med flera, och för sådant brott förr ej warit lagförd; ware enfall bot för hwarthera, som sagdt är.

Fastän någon kan fällas till särskilte böter för flera särskilte lägersmål, äger likwäl enskilt skriftermål flere resor icke rum, utan allenast en skrift och afsösning, hwarje gång förbrytaren warder lagförd.

K. Br. d. 15 Febr. 1754.

8. §. Äro flere barn aflade med en qwinno, och lagsökning ther emellan ej skedd; böte, som för ett lägersmål.

De, som efter lagens stadgande i detta kapitel fällas till answar för lägersmål, skola jemwäl dömmas att undergå enskilt skriftermål.

K. Förordn. d. 18 Nov. 1741.

Jemför K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 20. (i bih. till denna lagbok.)

54. Cap.

54. Cap.

Om lägersmål i fästom, och under ächtenskaps löfte.

1. §. Häfdar fästeman sin fästeqwinno; eller häfdar man mö, eller enka, under ächtenskaps löfte, och wil henne sedan ej ächta; gänge therom, som i Giftermåls och Ärfda Balkarna skils.

2. §. Lägrar fäst man ofäst qwinno, eller låter fäst qwinna lägra sig af ofäst man; böte then fäste fyratijo daler, och then andre tiugu daler. Wiste ej then ofäste, at then andre fäst war; plichte, som för lönskaläge.

3. §. Fäster man sig twänne, och först häfdar then förra fästeqwinno, och sedan then senare; böte hundrade daler. Hafwer han först häfdadt then senare, och sedan then förra; böte femtijo daler. Samma bot ware, ther någor fäster sig twänne, och häfdar ej utan then senare.

4. §. Häfdar fäst man then qwinno, som annan fäst är; böte hwarthera åttatijo daler.

De, som fällas till böter för lägersmål i fästom, skola jemwäl dömmas att undergå enskilt skriftermål.

K. Förordn. d. 18 Nov. 1741.

55. Cap.

Om enfalt hor.

1. §. Giör ogift man hor med gift qwinno, eller ogift qwinna med gift man; böte then, som gift är, åttatijo daler, och then ogifte fyratijo daler. Nu gifwer ogift qwinna, som häfdad är, gift man skuld, at han henne lägradt, och pröfwar Domaren, at han med ed sig ther ifrån fria bör; giter han eden gånga, plichte hon tå som för lönskaläge.

2. §. Giör gift man eller qwinna hor med then som fäst är; böte hundrade tiugu daler, och then fäste åttatijo daler, eller straffes then gifte med "tretijo tu par spö, tiugu fyra "par ris, eller" tiugu fyra dagars fängelse wid watn och bröd,

och then fäſte med "tiugu try par ſpö, aderton par ris, eller" tiugu dagars fängelſe wid watn och bröd.

Ang. förwandl. af böter för enkelt hor, ſe anm. wid 53 kap. 3 §. d. B.

3. §. För enfalt hor andra gången, böte then ſom gift är, hundrade ſertijo daler, och then ſom ogift är åttatijo daler, eller ſtraffes then gifte med "tretijo ſex par ſpö, tiugu ſiu "par ris, eller" tiugu fyra dagars fängelſe wid watn och bröd; och then ogifte med "tiugu try par ſpö, aderton par ris, "eller" tiugu dagars fängelſe wid watn och bröd. Kommer någor tridie gången åter; tå ökes then giftas ſtraff med åttatijo dalers bot, och then ogiftas med fyratijo daler, eller ſtraffes then gifte med "fyratijo par ſpö, tretijo par ris, eller" en månads fängelſe wid watn och bröd, och then ogifte med "tre- "tijo tu par ſpö, tiugu fyra par ris, eller" tiugu fyra dagars fängelſe wid watn och bröd. Sker thet fierde gången; "miſte tå lif "then ſom gift är", och then ogifte böte hundrade ſertijo daler.

Ang. förwandl. af enkla horsböter, ſe anm. wid 53 kap. 3 §. d. B.

Straffbeſtämmelſen i ſiſta mom. af denna § "miſte tå lif then ſom gift är" är ſålunda ändrad: **ſtraffes den, ſom gift är, med högſta kroppsplikt.**
K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

4. §. Hafwer ogift man eller qwinna plichtat för lönſkaläge, och giör ſedan enfalt hor; böte för horet ſom ſagdt är, och thertil lönſkalägers bot. Kommer någor tridie gången igen, och förſer ſig med lönſkaläge; böte tå man tretijo daler, och kona femton daler. Hafwer någor förſta gången bedrifwit enfalt hor, och therföre efter lag plichtat, och begår ſedan lönſkaläge; böte man tiugu daler, och kona tijo daler. Begår någor lönſkaläge, ſedan han andra gången giordt enfalt hor; plichte tre dubbel lönſkalägers bot.

5. §. I alla lägersmål, ehwad thet är hor, eller lönſkaläge, gifwe mannen til Kyrkian fyra daler, och qwinnan twå daler.

6. §. Af böter för enfalt hor, ſom mannen giör, tage huſtrun målsäganderätt. Förlåter hon honom thes brott, och warder ej wid honom ſkild; tage tå målsäganderätt then, ſom efter lag kära äger. Samma lag ware, tå huſtrun bryter.

De, ſom fällas till anſwar för enkelt hor, ſkola jemwäl dömmas ſkyldige att underzå enſkilt ſkriftermål.
K. Förordn. d. 18 Nov. 1741.

56. Cap.

Om twefalt hor.

1. §. Giör gift man hor med annars mans huſtru; "miſte både lifwet."

Straffbeſtämmelſen "miſte både lifwet" är ſålunda ändrad: **ſtraffes begge med högſta kroppsplikt.** K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

2. §. Lägrar gift man annars fäſteqwinno, then han wiſte wara häfdad af thes fäſteman; plichte med fyratijo par ſpö, eller en månads fängelſe wid watn och bröd.

Att de, ſom begått dubbelt hor, ſkola undergå enſkilt ſkrift, ſamt betala till kyrkan den i 5 § af näſtföreg. kapitel föreſkrifna afgift, ſes af K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 14 och 13. (i bih. till denna lagbok.)

57. Cap.

Om kopleri och ſkiörlefnad.

1. §. Håller någor ſådana hus och ſamqwem, ther otucht och lösachtighet drifwes; ſtånde för ſådant kopleri tre dagar wid kåken, och warde then tridie dagen af bödelen hudſtruken, och hålles ſedan til almänt arbete i try åhr. Finnes någor thermed annan gång; warde ſammaledes wid kåken hudſtruken, och arbete i hela ſin lifstid.

2. §. The qwinnor, ſom i ſådana hus låta ſig til ſkiörlefnad bruka, ſkola genaſt gripas och i hächte ſättas, och ſedan dömas efter brott theras, til böter, eller almänt arbete. Komma the oftare åter; ſtraffes med ris efter omſtändigheterna.

58. Cap.

Om lägersmål med ſyſkonebarn.

1. §. Lägrar man ſitt ſyſkonebarn; böte hwarthera fyratijo daler. För lägersmål med then, ſom förr ägt hans eller hennes ſyſkonebarn til ächta, eller eljeſt häfdadt hafwer; bötes ſom för lönſkaläge.

2. §. Bryter någor andra gången; ware thet i tweböte.

Om enskild skrift, då någon dömmes för lägersmål, se anm. wid slutet af 53 kap. d. B.

59. Cap.

Om blodskam, och lägersmål i andra förbudna leder.

1. §. Lägrar någor sin ächta, eller oächta blodsfränko i rätt nedstigande eller upstigande led, såsom fader sin dotter, eller dotterdotter; och son sin moder, modermoder, eller fadermoder; tå skola the begge halshuggas, och ej i Kyrkiogård begrafwas.

2. §. Samma lag ware om them, som i upstigande eller nedstigande swågerskaps led, med hwarannan sig beblandadt hafwa: såsom man med sin hustrus moder, eller sin stiufmoder; eller med sin sonahustru, sonasons eller dottersons hustru; stiufdotter, stiufsons dotter, eller stiufdotters dotter: eller qwinna med sin mans fader, eller sin stiuffader; eller sin dotters man; eller med sin stiufson, eller med thes, eller sin stiufdotters, son.

3. §. Lägrar någor sin samsyster, eller halfsyster, ehwad then är ächta, eller oächta; tå hafwe ock the både förwerkadt lifwet.

4. §. Sker lägersmål med brodersdotter, systersdotter, eller deras afkommo; eller med fadersyster, eller modersyster; eller häfdas qwinna af sin brodersson eller systersson, faderbroder, eller moderbroder sin; ware lag samma.

5. §. Sker enfalt, eller twefalt hor, med någon i theßa skyldskaps eller swågerskaps leder; warde mannen "steg-"lad", och konan "i båle bränd."

Se anm. wid 4 kap. 1 §. d. B.

6. §. Begår man hor med sin hustrus ogifta syster, eller hustru med sin mans ogifta broder; straffes mannen med fyratijo par spö, eller en månads fängelse wid watn och bröd, och qwinnan med tretijo par ris, eller fängelse, som sagdt är.

7. §. Lägrar man sin broders enka, eller twänne systrar; eller lägras qwinna af sin afledna mans broder, afledna systers man, eller twänne bröder; straffes med tiugu fyra dagars fängelse wid watn och bröd, eller mannen med tretijo tu par spö, och qwinna med tiugu fyra par ris.

De, som förbryta sig 2:dra gången med lägersmål i de förbudna leder, hwilka uppräknas i denna §., skola anses skyldige till högsta kroppsplikt. K. Br. d. 15 Febr. 1758.

8. §. Häfdar man sin hustrus broders eller systers dotter; faderbroders enka; eller hafwer qwinna lägersmål med sin mans broderson eller systerson; eller med sin fasters eller mosters man; böte hwarthera för swågerskaps brottet åttatijo daler, eller straffes med tiugu try par spö, aderton par ris, eller tiugu dagars fängelse wid watn och bröd. Är enthera gift; straffes med tretijo tu par spö, tiugu fyra par ris, eller tiugu fyra dagars fängelse wid watn och bröd.

Lagens mening är att i den händelse, som omtalas i slutet af denna §, nemligen om endera af dem, som begå det i föregående mom. omtaldta lägersmålsbrottet, är gift, skall straffet så för den gifte som den ogifte blifwa sådant, som i detta lagens rum utsättes.

K. Br. d. 19 Okt. 1757.

9. §. Häfdar någor sin afledna hustrus stiufmoder; eller stiufsons hustru; eller sin stiuffaders enka; eller hafwer qwinna lägersmål med sin mans stiuffader, eller stiufdotters man; eller sin "mans" stiufmoders efterlemnade man: tå bötes för swågerlags brottet åttatijo daler, och thertil för lägersmålet särskilt. Sker thet i andra swågerlaget å sidone; plichte ej mer, än för annat lägersmål.

Det med citat. tecken utmärkta ordet "mans" kommer att ur texten utgå såsom ledande till en mening, hwilken icke är förenlig med lagens stadgande i detta rum, och hwilken bör lyda sålunda: **sin stjufmoders efterlemnade man.** K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 23.

Om kyrkoplikt, då någon begår blodskam eller lägersmål i de förbudna leder, hwarå dödsstraff är utsatt, men erhåller förskoning till lifwet, se K. Förkl. d. 23 Mars 1807. p. 43. mom. 14. (i bih. till denna lagbok.)

Att enskilt skrift bör undergås och afgift till kyrkan erläggas för lägersmål enligt 6, 7, 8 och 9 §§:ne af detta kapitel, se

ofwan åber. mom. af K. Förkl. d. 23 Mars 1807.

Att äktenſkapet bör upplöſas, då någon, ſom är gift, begår blodſkam, ſe

K. Förkl. d. 23 Mars 1807. punkt. 22. (wid 13 kap. 1 §. G. B.)

60. Cap.

Om then, ſom linger å annan, och om oqwädins ord.

1. §. Giſwer man någon an in för Rätten, eller Konungens Befalningshafwande, för then ſak, ſom går å lif, eller ära hans, och wil honom thertil binda, men gitter thet ej, och pröfwas, at han thet falſkeliga och af argt upſåt giordt; ſtånde ſamma ſtraff, ſom then angifne bordt undergå, om han brotſlig warit. Bär någor falſkt witne i thy mål; ware lag ſamma.

2. §. Nu hafwer han thet ej af arghet giordt; böte tiugu daler, eller mera, efter omſtändigheterna, och afbedje ſitt brott offenteliga in för Rätten; gälde ock allan ſkada.

3. §. Hafwer han halfwa bewis å ſin ſido; ware fri för tilmälet.

4. §. Linger någor å annan lönliga, och går thet å lif, eller ära; eller ſprider ſådant rychte ut om honom, af argt upſåt: ware ärelös, och plichte thertil med ſpö, eller ris, fängelſe wid watn och bröd, eller landsflycht, ſom ſaken och perſonen är til; giöre ock offentelig afbön. Sker thet hos Konungen, eller Rikets Ständer wid theras almänna ſammankomſt; ware twegildt.

5. §. Skrifwer och ſprider någor ut ſådan ſmädeſkrift, ſom rörer en eller fleras, heder och ära, goda namn och rychte; ware lag, ſom i 4. §. ſtadgadt är; och warde ſmädeſkriften af ſkarprättaren offenteliga åpbränd. Går then ej å heder och ära, men är eljeſt ſkymfelig och förklenlig; ſtraffes med fängelſe, eller böter, efter omſtändigheterna, och giöre thertil offentelig afbön. Utſprider någor annar ſådana ſkrifter i ondt upſåt, at them rychtbara giöra; ſtraffes lika ſom hade han ſielf them ſkrifwit.

6. §. Kallar någor annan oqwädins ord i wredes mode, ſom å heder och ära går, och thet antingen genaſt, eller in för Domaren, rättar och återkallar; böte ſex marck. För andra ohöfwiſka och förachteliga ord, eller åthäfwor, bötes en daler. Sker thet i ſtort ſamqwem, eller å almän gato, ther mycket folk är; ligge i tweböte.

61. Cap.

Om delachtighet i mißgierningar.

1. §. Hwar ſom binder, eller leger, hielper, eller råder annan til någon mißgierning, ſå at then ther igenom ſker; ſtraffes lika med then, ſom gierningen giorde.

Eho ſom beträdes att till brott och förſeelſer, af hwad beſkaffenhet de wara må, någon annan förleda, i uppſåt att med brottets angifwande förmån och winning ſig förſkaffa, eller ſin medborgare på oberſtånd bringa, ſkall, utom det i denna § ſtadgade ſtraff, icke allenaſt i de offentliga tidningarne omſtändligen utmärkas, utan ock warda förluſtig det embete han ägde, eller, om han icke beklädер något ſådant, förklaras owärdig att i Kongl. Maj:ts och Kronans tjenſt brukas.

K. Kung. d. 28 Aug. 1778.

2. §. Är någor eljeſt til gierningen mindre wållande; plichte med ſpö, eller ris, fängelſe, eller arbete, efter ſom brottet är til.

3. §. Nu har han hwarken rådt, eller hulpit til gierningen; men wetat förut, at then war å färde, och thet ej uppenbaradt; eller ock, ſedan gierningen är giord, fått therom kunſkap, och hulpit then at dölja: plichte efter omſtändigheterna, med penningar, eller ſom förr är ſagdt.

4. §. Hwar ſom witterliga hyſer och döljer någon grof mißgiernings man; böte fyratijo daler, eller mera, ſom ſaken är til.